

UNIUNEA EUROPEANĂ

Instrumente Structurale
2014-2020

Implementarea Planului de
Evaluare a Programului
Operațional Infrastructură
Mare 2014-2020: Lot 1.
Evaluarea intervențiilor POIM
în domeniul mediului

Raport de evaluare ad-hoc
împreună cu setul de date
și metadate: Evaluarea
Cadrului de Performanță a
Programului Operațional
Dezvoltare Durabilă

Octombrie 2022

MINISTERUL INVESTIȚIILOR ȘI PROIECTELOR EUROPENE

Contract	nr. 1252/09.01.2020 din data de 09.01.2020, având ca obiect „Implementarea Planului de Evaluare a POIM 2014-2020”	
Prestator	SC ACZ Consulting SRL str. Ștefan Velovan, nr. 23A Craiova, jud. Dolj, România Tel/fax: 0351 44 20 44 e-mail: office@aczconsulting.ro	T33 SRL via Calatafimi, nr. 1 Ancona, Italia Tel +39 071 9715460 E-mail: info@t33.it
Livrabil	Raport de evaluare ad-hoc împreună cu setul de date și metadate: Evaluarea Cadrului de Performanță a Programului Operațional Dezvoltare Durabilă	
Versiunea	I consolidată	
Data	06.10.2022	

Cuprins

Sumar executiv	4
Sumar executiv – limba engleză	9
Sumar executiv – limba romani	14
Sumar executiv – limba maghiară	20
Sumar executiv – limbaj braille	25
I. Abordarea metodologică	26
II. Prioritatea I	29
Acțiunea 1.1 (Sectorul apă și apă uzată)	30
Acțiunea 1.2 (Sectorul deșeuri)	31
III. Prioritatea 2	36
Acțiunea 2.1	37
Acțiunea 2.2	40
Acțiunea 2.3	41
IV. Prioritatea 3	42
Acțiunea 3.1	45
Acțiunea 3.2	47
V. Prioritatea 4	50
Tipul de acțiune: Îmbunătățirea eficienței energetice	51
Tipul de acțiune: Reducerea emisiilor GES și creșterea eficienței energetice în sistemele de producție a energiei termale	53
Tipul de acțiune: Promovarea utilizării surselor regenerabile de energie	54
Tipul de acțiune: Sisteme și rețele de energie inteligente	56
Tipul de acțiune: Conversia și modernizarea rețelelor de transport și distribuție a gazelor naturale pentru adăugarea în sistem de gaze regenerabile și gaze cu emisii scăzute de carbon..	57
VI. Anexe	58
Anexa 6.1. Lista membrilor Comitetului de Coordonare a Evaluării	58

Sumar executiv

Prin intermediul acestui raport se evaluează indicatorii și cadrul de performanță ale Priorităților 1, 2, 3 și 4 aferente Programului Operațional Dezvoltare Durabilă (PODD), versiunea din ianuarie 2022.

Abordarea metodologică

Abordarea metodologică urmărește nota metodologică transmisă, precum și varianta finală a Documentului de Lucru al Serviciilor Comisiei "Performanța, monitorizarea și evaluarea Fondului european de dezvoltare regională, a Fondului de coeziune și a Fondului pentru tranziție justă în perioada 2021-2027", SWD (2021) 198.

S-a realizat o analiză amănunțită organizată în două părți: prima dintre acestea evaluează logica de intervenție a acțiunilor fiecărei priorități, în timp ce a doua parte a analizei este dezvoltată având la bază:

- Versiunea din luna ianuarie 2022 a PODD;
- Documentul metodologic de program al cadrului de performanță;
- Cadrul de reglementare aferent perioadei 2021-2027, în special Regulamentul (UE) 2021/1058 și Regulamentul (UE) 2021/1060 al Parlamentului European și al Consiliului,
- Documentul de lucru al serviciilor Comisiei „Performanța, monitorizarea și evaluarea Fondului european de dezvoltare regională, a Fondului de coeziune și a Fondului de tranziție echitabilă în 2021-2027” SWD (2021) 198 final.

Cea de-a doua parte a documentului conține comentarii asupra indicatorilor în urma evaluării următoarelor elemente:

- Conformitatea cu criteriile RACER;
- Adecvarea metodelor de calcul;
- Eficiența întregului set de indicatori.

Prioritatea 1

Prioritatea 1 este denumită „Dezvoltarea infrastructurii de apă și apă uzată și tranziția la o economie circulară” și conține:

- Acțiunea 1.1 Investiții în sectorul apei și apei uzate, pentru a îndeplini cerințele directivelor de mediu, din cadrul obiectivului specific “promovarea accesului la apă și a gestionării durabile a apelor”, finanțată prin FEDR și FC;
- Acțiunea 1.2 Gestionarea eficientă a deșeurilor în vederea accelerării tranziției spre economia circulară, pentru a îndeplini cerințele directivelor de mediu în cadrul obiectivului

specific “promovarea tranziției la o economie circulară și eficientă din punctul de vedere al utilizării resurselor”, finanțată prin FC. Pentru această acțiune, conform documentului metodologic al cadrului de performanță, sunt identificate următoarele tipuri de intervenții:

- Extinderea/dezvoltarea colectării separate a deșeurilor reciclabile, biodeșeurilor, deșeurilor periculoase, voluminoase și textile;
- Extinderea/dezvoltarea capacității de valorificare a deșeurilor;
- Investiții individuale suplimentare pentru închiderea depozitelor de gunoi neconforme.

Prioritatea 1 conține două tipuri de acțiuni: pentru apă și apă uzată; pentru sectorul deșeuri/economie circulară.

În sectorul apei, majoritatea valorilor țintelor setate sunt rezultatele proiectelor fazate din perioada de programare 2014-2020. Logica de intervenție este foarte similară celei din perioada 2014-2020. În orice caz, urmărind abordarea utilizată pentru prioritatea 4, există în continuare loc pentru investiții în energia regenerabilă din apă. În plus, evaluatorii recomandă această lărgire a investițiilor luând în considerare și fișa indicatorului care precizează că estimările prevăd implementarea doar a câtorva proiecte contractate. Astfel, este recomandată fie eliminarea indicatorului evaluat, fie revizuirea valorii țintă, de exemplu, prin a lua în considerare experiența din perioada 2014-2020, respectiv fezabilitatea realizării unei părți din capacitatea totală instalată.

În plus (sau alternativ) față de acest indicator, se poate lua în considerare integrarea în program a unui alt indicator adițional care să măsoare capacitatea suplimentară de operare instalată pentru energia regenerabilă (RCR32). Acesta ar măsura capacitatea adițională instalată pentru energia din surse regenerabile în urma sprijinului oferit, capacitate care este operațională (ex: conectată la rețele (dacă este cazul) și pregătită pentru producerea energiei sau deja în proces de producție). Valoarea țintă a acestui indicator ar fi relativ apropiată de cea a indicatorului RCO22.

Pentru intervențiile prevăzute în cadrul sectorului deșeuri, pentru indicatorii de realizare, este sugerat să se clarifice ce inflație viitoare a fost luată în considerare în costurile unitare din trecut. De asemenea, este importantă precizarea efectelor variațiilor recente de preț și ale Ordonanței de Guvern nr. 15 din 30 august 2021¹.

Având în vedere experiența perioadei de programare 2014-2020, **pentru RCO107**, este recomandată adăugarea la nivel de proiect (prin intermediul cererilor de finanțare și a rapoartelor de proiect) a unor indicatori de realizare specifici pentru a detalia tipul instalațiilor, a echipamentelor și a infrastructurii achiziționate/sprijinite.

¹ <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/245929>

În privința valorificării deșeurilor altfel decât prin reciclare, este recomandat să fie clarificată măsura în care au fost luate în considerare dificultățile din trecut apărute în cazul acestui tip de intervenții.

Indicatorul de realizare – „Investiții pentru închiderea depozitelor de deșeuri neconforme” este strict legat de mărimea financiară a investițiilor care poate depinde de numeroși factori externi (ex: variațiile de preț din sectorul construcțiilor). Prin urmare, indicatorul țintă poate fi:

- Atins cu un număr mai mic decât cel așteptat al depozitelor neconforme închise. Acest fapt poate fi cauzat de un cost al investiției mai mare decât cel așteptat.
- Nerealizat cu același număr ca cel așteptat de depozite neconforme închise. Acest fapt poate fi determinat de o eficiență crescută, deci de un cost mediu al investiției mai mic decât cel așteptat.

Prin urmare, utilitatea acestui indicator este discutabilă. Indicatorul propus ca indicator de rezultat, „Depozite de deșeuri neconforme închise” poate fi ales ca indicator de realizare, așa cum s-a întâmplat în perioada de programare 2014-2020, acesta măsurând intervențiile care au generat realizări cu adevărat. Mai mult decât atât, indicatorul de rezultat ar trebui să măsoare beneficiile/efectele operațiunii. Acestea pot fi înregistrate fie prin intermediul altor indicatori (ex: creșterea valorificării deșeurilor, creșterea ratei de reciclare), fie prin intermediul unor noi (ex: diferite utilizări ale siturilor închise/reabilitate, situri cu depozite închise pentru care s-a aprobat un plan de reabilitare/valorizare/utilizare viitoare de către comunitate).

Prioritatea 2

Prioritatea conține 3 tipuri de acțiuni:

- Conservarea biodiversității pentru a îndeplini cerințele directivelor de mediu (*Tip de acțiune 2.1*);
- Îmbunătățirea monitorizării calității aerului pentru îndeplinirea cerințelor de monitorizare și reducere a emisiilor rezultate din directive (*Tip de acțiune 2.2*);
- Investigarea preliminară și detaliată a siturilor contaminate, evaluarea riscurilor asupra mediului și remedierea siturilor (*Tip de acțiune 2.3*).

Corelările generale dintre contribuții, realizări, rezultate și indicatorii corespunzători sunt bine definite și urmăresc logica de intervenție propusă prin regulamentul FEDR. Majoritatea indicatorilor specifici programului și a celor comuni sunt conformi RACER, având metode clare de calcul.

În ceea ce privește adecvarea metodelor de calcul, pare important să se ia în considerare revizuirea țintelor prin includerea unei ipoteze de încredere privind rata inflației viitoare estimată aplicată costurilor unitare inițiale.

Fișa indicatorului “Structuri cu rol în gestionarea rețelei Natura 2000 sprijinite” poate fi îmbunătățită făcând referire la al treilea tip de acțiune 2.3.

Principalul punct slab al tipului de acțiune 2.2 este lipsa indicatorului de rezultat. Programul ar putea include fie un indicator comun de rezultat precum RCR50, referitor la populația care beneficiază de măsuri de calitate a aerului, fie un indicator specific de program care măsoară calitatea aerului în zonele în care au fost instalate stații de monitorizare care sunt în funcțiune.

Prioritatea 3

În primul rând, există o inconsecvență între tipurile de acțiuni din PODD și din documentul metodologic, iar aceasta ar putea fi rezolvată pornind de la reorganizarea propusă în acest raport de evaluare. Având în vedere cele două tipuri de acțiuni incluse în documentul PODD, nu este în totalitate clar de ce intervențiile privind protecția litoralului sunt incluse la acțiunea 3.2 și nu la 3.1.

Pentru majoritatea indicatorilor de realizare, impactul inflației viitoare nu a fost luat în considerare, deși ar putea afecta în mod substanțial atingerea țintei. Într-adevăr, fișa indicatorului indică faptul că prețurile în creștere în sectorul construcțiilor ar putea împiedica capacitatea programului de a atinge obiectivul. Prin urmare, sugestia evaluatorului este de a formula o ipoteză privind inflația viitoare pentru estimările țintă.

Pentru indicatorii de rezultat privind populația (RCR35 “Populația care beneficiază de măsuri de protecție împotriva inundațiilor” și RCR37 “Populația care beneficiază de măsuri de protecție împotriva dezastrelor naturale legate de climă (altele decât inundațiile sau incendiile de vegetație)”), se recomandă să se verifice în ce măsură scăderea preconizată a populației a fost luată în considerare în stabilirea țintei. În acest sens, pot fi utilizate ca surse datele Eurostat privind statisticile populației rezidente și proiecțiile în legătură cu acest indicator (serie Eurostat PROJ_19np). Se preconizează că populația României va scădea cu 8%, conform proiecțiilor Eurostat, în perioada 2019-2030. Mai mult, în cazul RCR 37, se recomandă clarificarea legăturii explicite dintre indicatorul de rezultat și intervențiile privind eroziunea costieră.

Pentru indicatorul de rezultat – “Centrul Național pentru Securitate la Incendiu și Protecție Civilă acreditat RENAR”, se recomandă înlocuirea unității de măsură „populație” cu “centrul”, pentru ca indicatorul de realizare să fie corespunzător.

În cazul indicatorului de rezultat – “Numărul de localități în care valoarea timpului de răspuns la intervenții este mai mare de 20 minute”, pentru a încorpora recomandarea evaluatorilor, aceea de a ține evidența impactului teritorial al programului, ar fi important ca, în timpul monitorizării

intervenției, să se colecteze nu numai valoarea agregată, ci și denumirea localităților și geo-localizarea acestora pe o hartă națională.

Prioritatea 4

În general, alegerea indicatorilor și abordarea privind calculul acestora sunt coerente cu taxonomia RACER, clare și bazate pe dovezi. Cu toate acestea, estimările referitoare la țintele indicatorilor de realizare nu iau în considerare, cel puțin cantitativ, impactul inflației. În orice caz, așa cum a fost indicat prin Ordonanța de Guvern nr. 15 din 30 august 2021² și așa cum se poate observa din informațiile colectate în urma implementării programului, inflația poate avea impact și poate afecta substanțial implementarea proiectelor și atingerea țintelor, recente creșteri ale prețului energiei, fiind, de asemenea, relevante în acest context. În plus, acest lucru este menționat și în multe paragrafe ale metodologiei cadrului de performanță privind factorii care pot afecta atingerea obiectivelor cadrului de performanță. Din acest motiv, este sugerată reconsiderarea majorității estimărilor pentru țintele propuse cu scopul de a scădea valorile pentru ținta din 2029. Într-adevăr, în perioada 2014-2021, rata inflației a fost de aproximativ 2% în România (în ciuda valorilor negative din 2015 și 2016), iar rata inflației țintă a Băncii Centrale Europene este exact 2%³. Astfel, pare rezonabil să se includă cel puțin în costurile unitare de referință un cost suplimentar cauzat de rata inflației, cu excepția cazului în care alte serii temporale/surse indică valori diferite/mari. Prin urmare, obiectivele indicatorilor de realizare (și, de asemenea, de rezultat) vor fi mai mici și mai ușor de atins până în 2029.

Pentru indicatorul care măsoară producția de energie regenerabilă, RCR32 pare mai fezabil și mai ușor de măsurat decât indicatorul propus RCR 31.

² <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/245929>

³ Rata inflației IACP_România

2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
6.1	5.8	3.4	3.2	1.4	-0.4	-1.1	1.1	4.1	3.9	2.3	4.1

Sursa: Eurostat TEC00118

Sumar executiv – limba engleză

Executive summary

This report assesses the indicators and performance framework of Priorities 1, 2, 3 and 4 of the Sustainable Development Operational Programme (SDOP), version January 2022.

The methodological approach

The methodological approach follows the submitted methodological note, as well as the final version of the Commission Staff Working Document "Performance, Monitoring and Evaluation of the European Regional Development Fund, the Cohesion Fund and the Just Transition Fund in 2021-2027", SWD (2021) 198.

A detailed analysis organized in two parts has been conducted: the first part assesses the intervention logic of the actions of each priority, while the second part of the analysis is developed based on:

- January 2022 version of SDOP;
- The methodological programme document of the performance framework;
- The regulatory framework for the period 2021-2027, specifically Regulation (EU) 2021/1058 and Regulation (EU) 2021/1060 of the European Parliament and of the Council;
- Commission Staff Working Document "Performance, Monitoring and Evaluation of the European Regional Development Fund, the Cohesion Fund and the Just Transition Fund in 2021-2027" SWD (2021) 198 final.

The second part of the document contains comments on the indicators following the assessment of the following elements:

- Compliance with RACER criteria.
- Adequacy of calculation methods.
- Effectiveness of the full set of indicators.

Priority 1

Priority 1 is entitled "Development of water and wastewater infrastructure and transition to a circular economy" and contains:

- Action 1.1 *Investments in the water and wastewater sector to meet the requirements of the environmental directives* under the specific objective "promoting access to water and sustainable water management", financed by the ERDF and CF.

- Action 1.2 Efficient waste management to accelerate the transition to the circular economy to meet the requirements of the environmental directives under the specific objective "promoting the transition to a circular and resource efficient economy", financed by the CF. For this action, according to the methodological document of the performance framework, the following types of interventions are identified:
 - Extension/development of separate collection of recyclable waste, bio-waste, hazardous waste, bulky waste, and textiles;
 - Expansion/development of waste recovery capacity;
 - Additional individual investments to close non-compliant landfills.

Priority 1 contains two types of actions: one for water and wastewater, and another for the waste sector/circular economy.

In the water sector, most of the target values set are the results of the phased projects from the 2014-2020 programming period. The intervention logic is remarkably similar to that of the 2014-2020 period. However, following the approach used for Priority 4, there is still room for investment in renewable energy from water. In addition, the evaluators recommend this broadening of investments taking also into account the indicator sheet which states that the estimates foresee the implementation of only a few contracted projects. Thus, it is recommended either to delete the indicator assessed or to revise the target value, e.g., by considering the experience of 2014-2020, i.e., the feasibility of realizing part of the total installed capacity.

In addition (or alternatively) to this indicator, one could consider integrating into the program another additional indicator measuring additional installed operating capacity for renewable energy (RCR32). This would measure the additional installed capacity for renewable energy because of the support provided, capacity that is operational (e.g., connected to networks (if applicable) and ready for energy production or already in the production process). The target value of this indicator would be relatively close to the RCO22 indicator.

For planned interventions within the waste sector, for output indicators, it is suggested to clarify what future inflation has been considered in past unit costs. It is also important to clarify the effects of recent price changes and of Government Ordinance No 15 of 30 August 2021⁴

Based on the experience of the 2014-2020 programming period, **for RCO107**, it is recommended to add, at project level (through funding applications and project reports), specific output indicators to detail the type of facilities, equipment and infrastructure purchased/supported.

⁴ <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliuDocument/245929>

Regarding the recovery of waste other than through recycling, it is recommended to clarify the extent to which past difficulties encountered with this type of intervention have been considered.

The output indicator - "Investments to close non-compliant landfills" is strictly related to the financial size of the investments which may depend on many external factors (e.g., price variations in the construction sector). Therefore, the target indicator can be:

- Achieved with a lower-than-expected number of non-compliant landfills closed. This may be due to a higher-than-expected investment cost.
- Not achieved with the same number of non-compliant warehouses closed as expected. This may be due to increased efficiency, hence lower than expected average investment cost.

The usefulness of this indicator is therefore questionable. The indicator proposed as a result indicator, "Non-compliant landfills closed" can be chosen as an output indicator, as was the case in the 2014-2020 programming period, as it measures interventions that generated outputs. Moreover, the result indicator should measure the benefits/effects of the operation. These can be recorded either through other indicators (e.g., increased waste recovery, increased recycling rate) or through new ones (e.g., different uses of closed/rehabilitated sites, closed landfill sites for which a plan for rehabilitation/valorisation/future use has been approved by the community).

Priority 2

The priority contains 3 types of actions:

- Biodiversity conservation to meet the requirements of environmental directives (*Action Type 2.1*).
- Improved air quality monitoring to meet the monitoring and reduction requirements of the directives (*Action Type 2.2*).
- Preliminary and detailed investigation of contaminated sites, environmental risk assessment and remediation of sites (*Action Type 2.3*).

The general correlations between contributions, outputs, results, and corresponding indicators are well defined and follow the intervention logic proposed by the ERDF Regulation. Most of the program specific and common indicators are RACER compliant with clear calculation methods.

As regards the appropriateness of the calculation methods, it seems important to consider revising the targets by including a confidence assumption on the estimated future inflation rate applied to the initial unit costs.

The indicator sheet " Supported structures involved in the management of the Natura 2000 network" can be improved by referring to the third type of action 2.3.

The main weakness of the 2.2 action type is the lack of a result indicator. The program could include either a common outcome indicator such as RCR50, relating to the population benefiting from air quality measures, or a program-specific indicator measuring air quality in areas where monitoring stations have been installed and are in operation.

Priority 3

Firstly, there is an inconsistency between the types of actions in the SDOP and the methodological document. This could be resolved by starting with the reorganization proposed in this evaluation report. Given the two types of actions included in the SDOP document, it is not entirely clear why coastal protection interventions are included under Action 3.2 and not 3.1.

For most of the output indicators, the impact of future inflation has not been considered, although it could substantially affect the achievement of the target. Indeed, the indicator sheet indicates that rising prices in the construction sector could hamper the program's ability to reach the target. Therefore, the evaluator's suggestion is to make an assumption on the future levels of inflation for the target estimates.

For the result indicator regarding the population (RCR35 "Population benefiting from flood protection measures" and RCR37 "Population benefiting from protection measures against climate-related natural disasters (other than floods or wildfires)"), it is recommended to check to what extent the expected population decline has been considered in setting the target. Eurostat data on resident population statistics and projections for this indicator (Eurostat PROJ_19np series) can be used as sources for this purpose. Romania's population is expected to decrease by 8% according to Eurostat projections over the period 2019-2030. Furthermore, in the case of RCR 37, it is recommended to clarify the explicit link between the result indicator and coastal erosion interventions.

For the result indicator - "National Centre for Fire Safety and Civil Protection accredited by RENAR", it is recommended to replace the unit of measurement "population" with "centre" so that the output indicator is appropriate.

In the case of the result indicator - "Number of localities where the value of response time to interventions is greater than 20 minutes", to incorporate the evaluators' recommendation to keep track of the territorial impact of the program, it would be important to collect not only the aggregate value but also the name of the localities and their geo-location on a national map during the monitoring of the intervention.

Priority 4

Overall, the choice of indicators and the approach to their calculation are consistent with the RACER taxonomy, clear and evidence based. However, the estimates of the output indicators targets do not take into account, at least quantitatively, the impact of inflation. In any case, as indicated by Government Ordinance No 15 of 30 August 2021⁵ and as can be seen from the information collected following the implementation of the programme, inflation can impact and affect project implementation and target achievement to a substantial extent, with recent increases in energy prices also relevant in this context. In addition, this is also mentioned in many paragraphs of the performance framework methodology on factors that may affect the achievement of the performance framework targets. For this reason, it is suggested to reconsider most of the estimates for the proposed targets in order to lower the values for the 2029 target. Indeed, over the period 2014-2021, the inflation rate was around 2% in Romania (despite negative values in 2015 and 2016) and the European Central Bank's target inflation rate is exactly 2%⁶. Thus, it seems reasonable to at least include in the reference unit costs an additional cost caused by the inflation rate, unless other time series/sources indicate different/higher values. Therefore, the output (and result) indicator targets will be lower and more achievable by 2029.

For the indicator measuring renewable energy production, RCR32 seems more feasible and easier to measure than the proposed indicator RCR 31.

⁵ <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliuDocument/245929>

⁶ *Inflation rate IACP_Romania*

2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
6.1	5.8	3.4	3.2	1.4	-0.4	-1.1	1.1	4.1	3.9	2.3	4.1

Source: Eurostat [TEC00118](#)

Sumar executiv – limba romani

Executivo xarno-xramosaripen

Andar kadava raporto moldel pes le indikatoră thaj o kadro la performanciaqo vaś le Prioritimata 1, 2, 3, thaj 4 kaj si len phanglimos le Operacionale Programaço Barărimos vaś dilgo vaxt, i versiunea andar januaro 2022.

O metodologikano azbalipen

O metodologikano azbalipen 3al pala i bičhaldi metodologikani nota, thaj vi pala i agorutni varianta le Lilesqi le Butăqo le Sevimatenqo la Komisiaqe "I performanca, monitorizacia thaj evaluacia le Europaço Fondosqi le Regionalne Barărimasqo, le Fondosqi la Koezionaço thaj le Fondosqi vaś jekh ćaci tranzicia andar o kotor vaxtesqo 2021-2027", SWD (2021) 198.

Sas kerdi jekh xurdikani analiza xulavdi ande duj riga: e jekhti andar lende moldel e logika la intervenciaqi vaś le kerimata svakonesqe prioritimosqe, ando ćiro so e dujti rig la analizaqi si barărdini pa:

- I versiunea andar o ćhon januaro 2022 le Operacionale Programasqi Barărimos vaś dilgo vaxt;
- O metodologikano lil le programasqo le kadrosqo la performanciaqo;
- O Kadro la reglementaciaqo andar o kotor vaxtesq 2021-2027, thaj ando spećialo o Regulamento (UE) 2021/1058 thaj o Regulamento (UE) 2021/1060 le Europaço Parlamentosqo thaj le Konsiliosqo,
- O lil le butăqo le sevimatenqo la Komisiaqe "I Performanca, monitorizacia thaj evaluacia le Europaço Fondosqi le Regionalne Barărimasqo , le Fondosqi la Koezionaço thaj le Fondosqi vaś jekh ćaci tranzicia andar e rig vaxtesqi 2021-2027", SWD (2021) 198 agorutno.

E dujti rig le lilesqi ninkerel ande peste komentară andar le indikatoră pala la evaluacia le avutne elementenqi:

- I konformiteta le kriteriença RACER;
- I Adekvacia le ginimasqe ćhandenqi ;
- I efićiencia le saste setosqi le indikatoreno.

I jekhti prioriteta

I jekhti prioriteta si anavărdi „O barărimos la infrastrukturaço le pajesqi thaj le rimosarde pajesqi thaj o nakhimos ka jekh trujani ekonomia” thaj ninkerel ande peste:

- I Akciunea 1.1 Lovenço čhutimos ande o sektoro le lače pajesqo thaj rimosarde pajesqo *kaš te pherdiol le manglimata le mediosqe direktivenqe, anda o kadro le spečifikane obektivosqo* “o promovimos le puterde dromesqo k-o paj anda savorende thaj gestonarimasqo p-o dilgo vaxt le pajenqo”, lovãrdini maškar FEDR thaj FC;
- I akciunea 1.2 O lačo gestonarimos le melalimatenqo kaš te sigãrel pes o naxhlimos ka jekh ekonomia čirkularikani , kaš te pherdiol le manglimata le direktivonqe le mediosqe and-o kadro le spečifikane obektivosqo “o promovimos le naxhaimasqo ka jekh ekonomia čirkularikani thaj kaj kerel buki mišto le resursenča”, lovãrdini maškar FC. Vaš kadaja akciunea, pala sar phenel o lil o metodologikano le kadrosqo la performanciaqo, si araxhline le čhanda la intervenciaqe kaj aven phende kathe:
 - O buxlãrimos/barãrimos le xulavdine kidimasqo le melalimatenqo kaj daštin te aven pale istemal kerdine, le biodeševonqe, le trašavãrikane melalimatenqo, bare thaj poxtanesqe;
 - O buxlãrimos/barãrimos le daštimasqo le bikinimasqo le deševonqo.

O anglutno prioritimos ninkerel ande late duj čhanda akcionimatenqe: vaš o paj o lačo thaj o paj rimosardo; vaš o sektoro melalimata / ekonomia čirkularikani.

Ando sektoro le pajesqo, e bari rig le kućimatenqi thovdine si le anklen anda le projektoja fazome andar e periodoa la programarãqi 2014-2020. E logika la intervenciaqi amãl but kukolača andar le berša 2014-2020. Ande orso kazo, dindoj kan le azbalimasqe saveča sas kerdino buti vaš o prioritatimos 4, si panda than anda o čhutimos lovenqo ande energia kaj kerdiol pale andar o paj. Maj but, le evaluatorã rekomandin kadava buxlãrimos le čhutimatenqo le lovenqe dikhindoj vi so si ramosardino ande fiša le indikatoresqi savi mothol ke le estimari mukhen o čhutimos ferdi varesave projektonqo kaj sas line and-o kontrakto. Rekomandime si vaj o ankaladimos le indikatoresqe kaj sas evaluime, vaj te dikhiol pe pale o skopo kaj kamlia te aresel leste, sar misal , kaš te jal pes pala e eksperienca 2014-2020, thaj o rodimos le kerdimasqo jekhã rigãqo andar šã le bukã kaj daštin te aven kerde.

Maj but vaj avere čhandeste de sar kadava indikatoro, daštil te pakãl pe o čhutimos ando programo jekhe averesqe indikatoresqe kaj te tolãrel e kapacitatea e oprutni/suplimentara čhutini anda e energia kaj kerdiol pale (RCR32). Kadaja daštilas te tolãrel e kapacitatea e predani čhutini anda e energia andar surse kaj kerdion pale, pala o dino dinimos le vastesqo, daštimos kaj kerdiol pesa buti (misal: phanglini ka le recele (kana si o kazo) thaj pregatime/khonjardini anda o kerdimos la energiaqo vaj aba and-o proceso la produkciaqo. O molimos kadale indikatoresqo avelas paše le indikatorestar RCO22.

Anda le çhutimata / intervencii save sas phendine ke avelas lache ande o kadro le sektoresqo le deševonqo, anda le indikatoră le kerdimasqe, anglal sas phendino kaš te kerdjol pe ujo pes so lovenqo barărimos sas lino and-o ginimos ande le pokinimata le nakhle. Sa kadă, bari buki si te aven phendine le kerdimata le khelalimatenqe le kucimatenqe andar le neve cira thaj la Ordonancaqe le Guvernosqi gin 15 andar 30 august/ oxtoto chon 2021¹.

Janindoj e eksperienca la periodaqi la programariaqi 2014-2020, vaš RCO107, si phendino te thol pes maj but k-o nivelo le projektosqo (le manglimatença le dinimasqe le lovenqe thaj le rapoartenqe le projektosqe) nesave indikatoră kaj te keren ujo o çhand le instalacienqo, le ekipamantonqo thaj la kindină infrastukturaqo.

Anda o valorifikimos le deševonqo aver sar desar maškar o reciklimos , si rekomandime te avel ujes phendino o nivelo ande saveste sas line ande o ginimos le pharimata andar o nakhlo vaxt kaj aviline ande o kazo kadale intervencienqo.

O indikatoro le kerdimasqo - "Lovărimata anda o phandajmos le depozitenqo le melalimatenqe save na-s laçe" si zurales phanglino le butimastar le lovenqo kaj ninkeren bute avrikane faktorendar (misal: o khelimos anda e pokin anda o sektoro le konstrucienqo). Kadă ke o indikatoro o maškarutno daštil te avel:

- Azbadino jekhe gineça mai tele desar o ajukerdo le depozitonqo bikonforme phandade . Kadaja daštil te avel kerdi jekhe maj bare dinimasqo lovenqo desar o ajukerdo.
- Bikerdo sã kodole gineça saveça sas ajukerdo andar le phandavdine depozite . Kadaja buki daštil te avel determinime jekhă bară eficienciar , seral jekh maškarutno pokinimos lovenqo maj tikno desar o ajukerdo.

Kadă ke, e utilitatea kadale indikatoresqi si lini ande diskucia. O indikatoro kaj sas propunime sar indikatoro rezultatesqo, "Depozită deševonqe bikonforme phandadine" daštil te avel alosardino sar indikatoro realizimasqo, kadă sar sas ande periodoa la programarăqi 2014-2020, kadava tolindoj le intervencie kaj kerdine laçe bukă ande ćacimaste.

Maj but kadikestar, o indikatoro le rezultatesqo kampelas te tolel le faidimata/ le anklitimata la operaciaqe. Kadala daštin te aven inregistrime vaj avere indikatorendar (misal: o butărimos le valorifikimasqo le deševonqo, o butărimos le nivelesqo la reciklară), vaj averença nevença (misal: le ververutne utilizimata le phandavdine thanenqe/ nevărdine, thana kaj si len depozită phandavde anda savende aprobaisajlo jekh plano nevărimasqo/valorizimasqo/ utilizimasqo la komunitatătar and-o vaxt kaj si te avel).

E dujti prioritimos

Le prioritimosqe si les 3 čhanda akcionimatenqe:

- O inkerimos la diversitatăqo kaś te pherdion pen le manglimata le direktivenqe le mediosqe (*čhand akciaqo 2.1*);
- O lačhardimos le monitorizimasqo le lačhimosqo le aerosqo anda o pherdimos le manglimatenqo le monitorizimasqo thaj o xarnărimos le melale aerosqo kaj anklistine andar le direktive (*čhand akciaqo 2.2*);
- O anglal thaj detaliime rodimos le thanenqo melărde , o evaluimos le riskonqo andar o medio thaj nevărimos le thanenqo (*čhand akciaqo 2.3*).

Le generalone phanglimata maśkar le dinimata, kerdimata, anklistine thaj le indikatoră si miśto definime thaj jan pala e logika le čhutimasqi mothovdini ando regulamento FEDR. O butimos le indikatorenoqo specifikane le programosqo thaj kolenqe le komunenqe si kadă sar si ramome ando RACER, avindoj le uje metode ginimasqe.

Anda o ortojmos le metodenqo le ginimasqe, amăzol bares te lel pe ande konsiderarea te dikhion pale le cinte arakhindoj jekh pakăjmasqi ipoteza anda so dikhel e inflacia kaj si te avel estimime thodini paśa le anglutne pokinimatende.

E fiśa le indikatoresqi “Structurimata kaj si le rolo anda o gestionarimos la recelăqo Natura 2000 kaj sas lengo dino dumo” daśtil te avel lačhardini dindoj duma le trintone čhandesqo la akciaqo 2.3.

O anglutno bizuralo punkto le čhandesqo la akciaqo 2.2 si e lipsa le indikatoresqo le rezultatesqo. Ande o programo daśtilas te avel čhutino jekh komuno indikato le rezultatosqo sar RCR50, phanglino manuśendar save fajdin pala le tolimata le lačhimosqo le aerosqo, vaj jekh specifikano indikato le programesqo kaj tolel o lačhimos le aerosqo ande le thana kaj sas čhutine instalacie monitorizimasqe kaj jan.

O trinto prioritimos

Maj anglal , si kothe jekh inkonsekvencia maśkar le čhanda le akcionimatenqe andar o Operacionalo Programo Barărimos vaś dilgo vaxt thaj o lil o metodologikano, thaj kadaja daśtilas te avel rezolvime telărindoj katar o reorganizimos kaj sas anglal andino ande kadava raporto evaluaciaqo. Phirindoj pala le duj čhanda akcionimasqe ramosardine ando lil Operacionalo Programo Barărimos vaś dilgo vaxt, na-i ande savorimaste ujo sostar le intervencie anda o arakhimos le kinaresqo le Kale dorăvesqo keren rig la akciatar 3.2 thaj na andar 3.1.

Anda butimos le indikatorenoqo le realizimasqo , e dab le khelimasqi lovenqo kaj si te avel na sas lino ande o ginimos, vi so daśtilas te del dab le azbavimasqe la cintaqo. Ande ćacimaste, e fiśa le

indikatoresqi sikavel ke le pokinimate kaj barion andar o sektoro le konstrucienqo daŝtinas te na mukhel te jal maj dur o programo. Kadă ke, so phenel o evaluatoro si kaŝ te del jekh falimos anda so dikhel e inflacia kaj si te avel anda le estimata propunisardine .

Anda o indikatoresqi rezultatesqo anda le themale (RCR35 “Le themale kaj fajdin le araklimastar mamuj le bare paja” thaj RCR37 “Le themale kaj fajdin le araklimastar mamuj le naturlikane malaimata phangline klimatar (aver sar le bare paja vaj le jagă)”), rekomandil te zumavel pes ando savo barimos o tiknărimos angle gindino le butimasqe le manuŝenqo sas lini ande o konsiderimos kana sas thovdi e cinta. Anda kadala daŝtin te aven istemalărdine le surse dine katar Eurostat anda e statistika le manuŝenqo kaj beŝen ando them thaj le proiekie phangline kadale indikatoresqi . (seria Eurostat PROJ_19np). Pakăl pes ke le manuŝ anda e Romania perela oxto ŝelăça, pala sar phenel o Eurostat, ande periodoa 2019-2030. Maj but, ando kazo RCR 37, rekomandil pes te avel kerdino ujo o phanglimos maŝkar o indikatoresqi rezultatesqo thaj le intervencie phangline le xalărimastar le kinaresqo.

Anda o indikatoresqi rezultatesqo– “O centro o Naŝionalo anda o arakhimos mamuj le jaga thaj civilikano protektimos akreditome RENAR” o paruvimos la unitatăqo la masuraqi „manuŝimos” le “centroça” kadă ke o indikatoresqi rezultatesqo te avel sar trebul.

Anda o kazo le indikatoresqi rezultatesqo– “o gin le forenqo ande savende o ciro le anglal dinimasqo kaj intervencia si maj baro 20 minutendar”, kaŝ te lel angale e rekomandarea le evaluatorenqi, kaŝ te nikerel e evidenca le impaktosqi opral o than le programosqo, avelas bares te ,ando ciro le monitorizimasqo la intervenciaqo, te kidel pe na numaj e valoarea e kidini , tale vi o anau le thanenqo thaj o phuv-thanărimos (geolokalizarea) kadalenqo pe jekh themesqo lil/harta .

O Ŝtarto Prioritimos

Ande barimata, o alosarimos le indikatoresqi thaj o azbaimos phanglino le kadalenqo ginimastar jan vast ande vasteste e klasifikaciăça RACER, uje thaj anklistine dovedendar. Savorenca kadalenca, le estimata phangline le cintendar le indikatoresqi na len ande o ginimos, o xanti kantitativo, e dab la inflaciaqi. Ande orso kazo, kadă sar sas sikavdo maŝkar la Ordonanciatar le Guvernosqi gin 15 andar 30 agosto 2021¹ thaj kadă sar daŝtil te dikhiol pe andar le kidine prinjardimatar pala la implementacia le programosqi, e inflacia daŝtil te del dab thaj te peravel xores la implementacia le projektonqi thaj o azbaimos le cintenqo, thaj le nevikane barărimata le kućimatenqe la energiaqe si misala ande kadava konteksto. Ando predimos, kadaja buti si phendi vi ande but paragrafă la metodologiaqe le kadrosqi la performanciaqo pala le dabă kaj daŝtin te malaven ande produkcia. Kadale motivostar, rekomandime si te dikhiol pe pale o butărimos le estimatenqo anda le propunime cinte kaj si le skopo te tiknăren le molimata anda e cinta andar 2029 . Čačes , ande periodoa 2014-

2021, o barimos le phukărimasqo le lovenqo sas paše 2% ande România (mamuj le nasule molimatenqo andar 2015 thaj 2016), thaj o barimos le phukărimasqo le lovenqo katar e Maškarutni Banka la Europaqi si 2%⁷. Kadă ke fal lačhores te čhol pe o xanti ande le pokinimata referenciaqe jekh kosto suplimentaro kaj avel anda o phukiarimos le lovenqo , la excepciača le kazosqi ande savenqe aver kotora ciresqe /surse sikaven ververutne molimata/ maj bare. Kadă ke, le obiekтивă le indikatorence (thaj, sa kadă, sar rezultato) si te aven maj tikne thaj mai lokhes azbajmasqe ji ando berś 2029.

Anda o indikatoरो kaj tolel o ankaladimos la energiao kaj kerdiol pale, RCR32 fal maj lačo thaj maj lokhes tolimasqo sar o indikatoरो propunisardo RCR 31.

⁷ O barimos le phukărimasqo le lovenqo IACP_România

2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
6.1	5.8	3.4	3.2	1.4	-0.4	-1.1	1.1	4.1	3.9	2.3	4.1

E sursa: Eurostat [TEC00118](#)

Sumar executiv – limba maghiară

Végrehajtási beszámoló

Ebben a jelentésben a Fenntartható Fejlődés Operatív Programhoz (FFOP) kapcsolódó 1., 2., 3. és 4. prioritás teljesítménymutatói és keretei kerülnek értékelésre, 2022. januári változat.

Módszertani megközelítés

A módszertani megközelítés a benyújtott módszertani megjegyzést, valamint “Az Európai Regionális Fejlesztési Alap, a Kohéziós Alap és a Méltányos Átállást Támogató Alap teljesítménye, nyomon követése és értékelése a 2021-2027 közötti időszakban”, hivatkozás: SWD (2021) 198, bizottsági szolgálatok munkadokumentumának végleges változatát követi.

Az alapos elemzés két részre bontva készült: az első az egyes prioritások akcióinak beavatkozási logikáját értékeli, míg az elemzés második része a következőkre épül:

- A Fenntartható Fejlődés Operatív Program 2022. januári változata;
- A teljesítménykeretrendszer programozási módszertani dokumentuma;
- A 2021-2027 közötti időszakra vonatkozó szabályozási keret, főképp az (EU) 2021/1058 rendelet és az Európai Parlament és Tanács (EU) 2021/1060 rendelete,
- „Az Európai Regionális Fejlesztési Alap, a Kohéziós Alap és a Méltányos Átállást Támogató Alap teljesítménye, nyomon követése és értékelése 2021-2027 közötti időszakban” bizottság szolgálatainak munkadokumentuma, hivatkozás: SWD (2021) 198 végső.

A dokumentum második része az alábbi elemek értékelését követően az indikátorokkal kapcsolatos megjegyzéseket tartalmazza:

- A RACER kritériumoknak való megfelelés;
- A számítási módszerek megfelelése;
- A teljes mutatókészlet hatékonysága.

1. prioritás

Az 1. prioritás megnevezése: „A víz- és szennyvíz infrastruktúra fejlesztése és a körforgásos gazdaságra való átállás”; és a következőket tartalmazza:

- 1.1 művelet - *Beruházások a víz- és szennyvízágazatba a környezetvédelmi irányelvek követelményeinek teljesítése érdekében az Európai Regionális Fejlesztési Alap (ERFA) és a Kohéziós Alap által finanszírozott „a vízhez való hozzáférés és a fenntartható vízgazdálkodás elősegítése” konkrét célkitűzés keretében;*
- 1.2. művelet Hatékony hulladékgazdálkodás a körforgásos gazdaságra való átállás felgyorsítása érdekében, a környezetvédelmi irányelvek előírásainak teljesítése a Kohéziós

Alap által finanszírozott „forrásfelhasználás szempontjából a körforgásos és hatékony gazdaságra való átállás elősegítése” specifikus célkitűzésen belül. Ehhez a tevékenységhez a teljesítménykeret módszertani dokumentuma szerint a következő típusú beavatkozások kerülnek azonosításra:

- Az újrahasznosítható hulladékok, biohulladékok, veszélyes, terjedelmes és textilhulladékok elkülönített gyűjtésének bővítése/fejlesztése;
- Hulladékhasznosítási kapacitás bővítése/fejlesztése;
- További egyedi beruházások a nem megfelelő hulladéklerakók bezárására.

Az 1. prioritás kétféle intézkedést tartalmaz: vízre és szennyvízre; hulladék/körforgásos gazdaság szektorban.

A vízügyi ágazatban a kitűzött célértékek többsége a 2014-2020-as programozási időszak szakaszos projektjei. A beavatkozási logika nagyon hasonló a 2014-2020 közötti időszakhoz. Mindenesetre a 4. prioritás megközelítését követve továbbra is van lehetőség a vízből származó megújuló energiaforrásokba történő beruházásokra. Ezen túlmenően az értékelők a beruházások ezen bővítését az indikátorlap figyelembevételével javasolják, amely szerint a becslések csak néhány szerződéses projekt megvalósítását irányozzák elő. Ezért javasolt vagy az értékelt mutató kiiktatása, vagy a célérték felülvizsgálata, például a 2014-2020-as tapasztalatok figyelembevételével, illetve a teljes beépített kapacitás egy részének megvalósíthatóságával.

E mutató mellett (vagy annak alternatívájaként) megfontolható egy másik, a megújuló energiaforrásokból (RCR32) előállított további üzemi kapacitás mérésére szolgáló kiegészítő mutató bevezetése a programba. Mérné a nyújtott támogatás eredményeként megújuló energiára telepített többletkapacitást, mely kapacitás működképes (pl. hálózatokhoz csatlakoztatott (adott esetben) és áramtermelésre kész vagy már termelési folyamatban lévő). Ennek a mutatónak az értéke viszonylag közel állna az RCO22 mutató értékéhez.

A hulladékgazdálkodási ágazatban tervezett beavatkozások esetében a teljesítménymutatókhoz javasolt annak a tisztázása, hogy a múltbeli egységköltésekben milyen jövőbeli inflációt vettünk figyelembe. Fontos továbbá meghatározni a közelmúltban bekövetkezett árváltozások és a 2021. augusztus 31-i 15. számú Kormányrendelet hatásait⁸.

Tekintettel a 2014-2020-as programozási időszak tapasztalataira, az RCO107 **(szelektív hulladékgyűjtő létesítményekbe irányuló beruházások)** esetében, ajánlatos konkrét teljesítménymutatókat projektszinten hozzáadni (finanszírozási kérelmeken és projektjelentéseken

⁸ <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliuDocument/245929>

keresztül) a vásárolt/támogatott létesítmények, berendezések és infrastruktúra típusának részletezésére.

A hulladéknak az újrahasznosításon kívüli értékelését illetően ajánlatos tisztázni, hogy milyen mértékben vették figyelembe az ilyen típusú beavatkozások múltbeli nehézségeit.

A teljesítménymutató – “Beruházás a nem megfelelő hulladéklerakók lezárásához” - szorosan kapcsolódik a beruházások pénzügyi méretéhez, amely számos külső tényezőtől függhet (pl.: az építőipar árváltozásától). Ezért a célmutató a következő lehet:

- A vártnál alacsonyabb számmal érte el a lezárt, nem megfelelő raktárak számát. Ezt a ténytet a vártnál magasabb beruházási költség okozhatja.
- Nem teljesített ugyanolyan számmal, mint a várhatóan lezárt nem megfelelő raktárak. Ezt a ténytet a megnövekedett hatékonyság, tehát a vártnál alacsonyabb átlagos beruházási költség határozhatja meg.

Ezért ennek a mutatónak a hasznossága megkérdőjelezhető. Az eredménymutatóként javasolt „Nem megfelelő hulladéklerakók bezárása” mutató választható teljesítménymutatónak, ahogyan az a 2014-2020-as programozási időszakban is történt, amely a valóban eredményeket produkáló beavatkozásokat méri. Ezenkívül, az eredménymutatónak mérnie kell a művelet előnyeit/ hatásait. Ezek más mutatókkal is rögzíthetők (pl.: a hulladékhasznosítás növekedése, az újrahasznosítási arány növekedése). Ezeket más mutatókon keresztül is rögzíthetjük (pl.: a hulladék hasznosításának növelése, az újrahasznosítási arány növelése), vagy új mutatók segítségével is rögzíthetjük (pl.: zárt/rehabilitált telephelyek eltérő felhasználása, zárt raktárakkal rendelkező telephelyek, amelyekre a közösség általi jövőbeni rehabilitációs/értékelési/ felhasználási tervet hagytak jóvá).

2. priorítás

A priorítás 3 típusú műveletet tartalmaz:

- A biológiai sokféleség megőrzése a környezetvédelmi irányelvek követelményeinek való megfelelés érdekében (2.1. művelet típus);
- A levegőminőség-ellenőrzés javítása az irányelvek ellenőrzési és kibocsátás csökkentési követelményeinek teljesítése érdekében (2.2. művelet típus);
- A szennyezett területek előzetes és részletes vizsgálata, környezeti kockázatértékelés és a telephely kármentesítése (2.3. művelet típus).

A hozzájárulások, megvalósulások eredmények és a megfelelő mutatók közötti általános összefüggések jól meghatározottak, és követik az ERFA-rendelet által javasolt beavatkozási logikát. A programspecifikus és közös mutatók többsége megfelel a RACER követelményeinek, és egyértelmű számítási módszerekkel rendelkezik.

Ami a számítási módszerek megfelelőségét illeti, fontosnak tűnik megfontolni a célok felülvizsgálatát azáltal, hogy a kezdeti fajlagos költségekre vonatkoztatva a várható jövőbeni inflációs ráta magabiztos feltételezését tartalmazza.

A „Támogatott Natura 2000 hálózat kezelésében szerepet játszó struktúrák” indikátorlap továbbfejleszthető a 2.3. harmadik típusú műveletre történő hivatkozással.

A 2.2-es művelet típus fő gyenge pontja az eredménymutató hiánya. A program tartalmazhat egy közös eredménymutatót, például az RCR50-et, amely a levegőminőségi intézkedésekből részesülő lakosságra vonatkozik, vagy egy program-specifikus mutatót, amely méri a levegő minőségét azokon a területeken, ahol távfelügyeleti állomásokat telepítettek, amelyek üzemelnek.

3. prioritás

Először is ellentmondás van a Fenntartható Fejlődés Operatív Programban és a módszertani dokumentumban szereplő tevékenységek típusai között, és ez a jelen értékelő jelentésben javasolt átszervezésből kiindulva megoldható lenne. Tekintettel a Fenntartható Fejlődés Operatív Program dokumentumban szereplő két típusú műveletre, nem teljesen világos, hogy a partvédelmi beavatkozások miért vannak a 3.2. műveletbe és nem a 3.1. műveletbe foglalva.

A legtöbb teljesítménymutató esetében a jövőbeni infláció hatását nem vették figyelembe, bár az jelentősen befolyásolhatja a cél elérését. A mutatólap valóban azt jelzi, hogy az építőiparban tapasztalható emelkedő árak akadályozhatják a program cél elérését. Ezért az értékelő azt javasolja, hogy a célbecslésekhez tegyen feltételezést a jövőbeni inflációról.

A lakosságra vonatkozó eredménymutató (RCR35 “Az árvízvédelmi intézkedésekből részesülő lakosság” és RCR37 “Az éghajlattal összefüggő természeti katasztrófák (az árvizek vagy erdőtüzek kivételével) elleni védelmi intézkedésekből részesülő lakosság”) esetében javasolt ellenőrizni, hogy a várható népességfogyást mennyiben vették figyelembe a cél meghatározásakor. E célból forrásként felhasználhatók az Eurostat lakosságra vonatkozó statisztikái és az ezzel kapcsolatos előrejelzések (PROJ_19np Eurostat sorozat). Románia lakossága az Eurostat előrejelzései szerint 8%-kal csökken a 2019-2030 közötti időszakban. Ezenkívül az RCR 37 esetében ajánlott tisztázni az eredménymutató és a part menti erózióval kapcsolatos beavatkozások közötti kifejezett kapcsolatot.

– A RENAR által akkreditált Országos Tűzvédelmi és Polgári Védelmi Központ” eredménymutató esetében a „populáció” mértékegységet „középpontra” cseréljük, hogy a teljesítménymutató megfelelő legyen.

– Az “Azon települések száma, ahol a beavatkozásokra adott válaszidő meghaladja a 20 percet” eredménymutató esetében az értékelők ajánlásának beépítése, a program területi hatásának

nyomon követése fontos lenne, hogy a beavatkozás nyomon követése során ne csak az összesített értéket, hanem a települések nevét és földrajzi elhelyezkedését is gyűjtsük egy országos térképen.

4. prioritás

Általában a mutatók megválasztása és számításuk megközelítése összhangban van a RACER taxonómiával, világos és bizonyítékokon alapul. A kibocsátási mutatókra vonatkozó becslések azonban – legalábbis mennyiségileg – nem veszik figyelembe az infláció hatását. Mindenesetre, amint azt a 2021. augusztus 30-i 15. számú Kormányrendelet jelzi⁹, és amint az a program megvalósítását követően gyűjtött információkból is kitűnik, az infláció hatással lehet és érdemben befolyásolhatja a projektek végrehajtását és a célok elérését, az energiaárak közelmúltbeli emelkedése, ami ebben az összefüggésben is sokatmondó. Emellett ezt a teljesítménykeret-módszertan számos bekezdése is megemlíti azokkal a tényezőkkel kapcsolatban, amelyek befolyásolhatják a teljesítménykeret célkitűzések elérését. Emiatt javasolt a javasolt célokra vonatkozó becslések többségének újragondolása a 2029-es célértékek csökkentése érdekében. Valóban, a 2014-2021 közötti időszakban az infláció 2% körül mozgott Romániában (a 2015-ös és 2016-os negatív értékek ellenére), az Európai Központi Bank célinflációs rátája pedig pontosan 2%¹⁰. Így legalább az inflációs ráta okozta többletköltség beszámítása az egységnyi referenciaköltségbe ésszerűnek tűnik, azon eset kivételével amikor más időbeli sorozatok/források eltérő/nagyobb értéket jelölnek. Ezért a teljesítménymutatók (és az eredménymutatók) célkitűzései 2029-re alacsonyabbak és könnyebben elérhetőek lesznek.

A megújuló energiatermelést mérő mutató esetében az RCR32 megvalósíthatóbbnak és könnyebben mérhetőnek tűnik, mint a javasolt RCR 31 mutató.

⁹ <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/245929>

¹⁰ IACP_România inflációs ráta

2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
6.1	5.8	3.4	3.2	1.4	-0.4	-1.1	1.1	4.1	3.9	2.3	4.1

Forrás: Eurostat TEC00118

Sumar executiv – limbaj braille

Având în vedere specificul acestui limbaj, rezumatul executiv în limbajul Braille va fi prezentat într-un document separat.

I. Abordarea metodologică

Metodologia utilizată pe parcursul procesului de evaluare urmărește nota metodologică transmisă, precum și varianta finală a Documentului de Lucru al Serviciilor Comisiei ”Performanța, monitorizarea și evaluarea Fondului european de dezvoltare regională, a Fondului de coeziune și a Fondului pentru tranziție justă în perioada 2021-2027”, SWD (2021) 198.

Pentru fiecare tip de acțiune prevăzut în cadrul priorității 3 a fost realizată o analiză amănunțită organizată în două părți.

Prima parte a analizei evaluează logica de intervenție pentru toate cele 3 tipuri de acțiuni ale priorității 2:

- 2.1 Conservarea biodiversității pentru a îndeplini cerințele directivelor de mediu
- 2.2 Îmbunătățirea monitorizării calității aerului pentru îndeplinirea cerințelor de monitorizare și reducere a emisiilor rezultate din directive
- 2.3 Investigarea preliminară și detaliată a siturilor contaminate, evaluarea riscurilor asupra mediului și remediarea siturilor.

Pentru fiecare tip de acțiune, principalele tipuri de intervenții raportate în ultimul document de programare sunt corelate cu indicatorii propuși. Acest fapt ilustrează relevanța indicatorilor și ajută la înțelegerea măsurii în care acești indicatori se așteaptă să fie utilizați de proiecte pentru a măsura realizările și rezultatele. Această corelare contribuie la evaluarea relevanței din cea de-a doua parte a analizei (a se vedea mai jos).

Prima parte a analizei se bazează pe:

- Versiunea din luna ianuarie 2022 a PODD, cu detalii privind categoriile de intervenții pentru fiecare tip de acțiune;
- Documentul metodologic de program al cadrului de performanță;
- Cadru de reglementare aferent perioadei 2021-2027, în special Regulamentul (UE) 2021/1058 și Regulamentul (UE) 2021/1060 al Parlamentului European și al Consiliului;
- Documentul de lucru al serviciilor Comisiei „Performanța, monitorizarea și evaluarea Fondului european de dezvoltare regională, a Fondului de coeziune și a Fondului de tranziție echitabilă în 2021-2027” SWD (2021) 198 final.

Cea de-a doua parte a analizei oferă considerații cu privire la indicatori prin evaluarea:

- Măsurii în care aceștia se conformează criteriilor RACER,
- Adecvarea metodelor de calcul și
- Eficiența întregului set de indicatori.

Criteriile RACER au fost utilizate la nivelul Comisiei Europene pentru definirea listei de indicatori comuni de realizare și de rezultat pentru perioada de programare 2021-2027 și indică măsura în care indicatorii propuși sunt:

- **R-elevanți**, acoperind principalele tipuri de intervenții și de acțiuni susținute de Obiectivele Specifice;
- **A-cceptați**, înțeleși și fezabili pentru cei implicați în procedurile de măsurare;
- **C-redibili**, respectiv ușor de interpretat și lipsiți de ambiguitate pentru cititorii externi și părțile interesate;
- **E-xpectativi (ușor de monitorizat)**, se așteaptă costuri și proceduri gestionabile pentru Autoritatea de Management;
- **R-obuști**, fiind construiți pe o metodologie clară care utilizează standarde recunoscute.

Următorul tabel din nota metodologică enumeră criteriile RACER și sub-criteriile aferente, utilizate pentru evaluarea fiecărui indicator în cadrul fiecărei intervenții obiective specifice programului.

Tabel nr. 1 Criterii pentru o listă de indicatori "fezabili și de încredere"

Criteriu	Sub-criteriu (lista de verificare)
R (relevant)	<p>Indicatorul acoperă</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Codul domeniului de intervenție ✓ Principalele tipuri de acțiuni acceptate în cadrul OS ✓ Produse și / sau beneficiari (indicatori de realizare) ✓ Grupuri țintă cheie / destinatari direcți și / sau modificări prin care urmează să-și îmbunătățească propriile condiții de viață în ceea ce privește o anumită problemă / temă (indicatori de rezultat)
A (acceptat)	<p>Fișa / definiția indicatorului clarifică</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Sursa ✓ Momentul măsurării ✓ Unitatea de măsură ✓ Procedurile de colectare a datelor ✓ Metodologia este înțeleasă de (și discutată cu) cei responsabili de monitorizare
C (credibil)	<p>Indicatorul este ușor de interpretat pentru un factor interesat / cititor extern, reflectând în termeni măsurabili schimbarea așteptată</p>
E (ușor de monitorizat)	<p>Monitorizarea este fezabilă în ceea ce privește</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Procedurile și efortul personalului ✓ Costurile cu sistemul (ex: echipament, infrastructură necesară etc.)
R (robust)	<p>Indicatorul este construit având la bază o metodologie robustă (ex: ghidurile Comisiei Europene,</p>

criteriu	Sub-criteriu (lista de verificare)
	Eurostat, OCDE, Banca Mondială, etc).

Pentru adecvarea metodelor de calcul, raportul analizează calculele propuse pentru fiecare indicator țintă, valorile de referință fiind zero.

În ceea ce privește eficiența setului de indicatori stabiliți, acest raport evaluează dacă includerea indicatorilor propuși poate fi revizuită pentru a simplifica sistemul de monitorizare, luând în considerare cerințele de monitorizare din noua perioadă de programare și valorificând experiența din trecut. În această privință, valorile indicatorilor de realizare din cadrul performanței sunt pentru 2024 (valoarea de referință) și 2029 (valoarea țintă). Indicatorii de rezultat pot avea valori de bază și pot avea o valoare țintă pentru 2029.

La fel ca în perioada 2014-2020, datele financiare vor fi raportate cumulativ și vor reflecta cheltuielile operațiunilor selectate și implementate.

În perioada 2021-2027, raportarea privind implementarea financiară și indicatorii ar trebui să înceapă la 31 ianuarie 2022. Frecvența raportării va crește comparativ cu perioada precedentă. Datele financiare ar trebui raportate de patru ori pe an. Progresele pentru atingerea țintelor indicatorilor ar trebui raportate la fiecare 6 luni (31 ianuarie și 31 iulie), când programele ar avea ocazia să raporteze cele mai recente valori colectate din operațiunile selectate pentru indicatorilor selectați și realizați. Acest lucru implică un efort sporit de raportare a programului către Comisia Europeană în ceea ce privește monitorizarea, ceea ce poate implica o sarcină administrativă mai mare pentru administrație și beneficiari.

II. Prioritatea I

Prioritatea 1, denumită „Dezvoltarea infrastructurii de apă și apă uzată și tranziția la o economie circulară”, este formată din:

- Acțiunea 1.1 Investiții în sectorul apei și apele uzate, pentru a îndeplini cerințele directivelor de mediu pentru obiectivul specific “promovarea accesului la apă și a gestionării durabile a apelor”, finanțat prin FEDR și FC;
- Acțiunea 1.2 Gestionarea eficientă a deșeurilor în vederea accelerării tranziției spre economia circulară, pentru a îndeplini cerințele directivelor de mediu în cadrul obiectivului specific “promovarea tranziției la o economie circulară și eficientă din punctul de vedere al utilizării resurselor”, finanțat prin FC. Pentru acest tip de acțiune, documentul metodologic al cadrului de performanță identifică următoarele tipuri de intervenții:
 - Extinderea/dezvoltarea colectării separate a deșeurilor reciclabile, biodeșeurilor, deșeurilor periculoase, voluminoase și textile;
 - Extinderea/dezvoltarea capacității de valorificare a deșeurilor;
 - Investiții individuale suplimentare pentru închiderea depozitelor de gunoi neconforme.

După cum este explicat în documentul programului, pentru fiecare tip de acțiune există unul sau mai multe tipuri de intervenții. Analiza evaluatorului acoperă examinarea logicii de intervenție și evaluarea setului de indicatori.

Acțiunea I.1 (Sectorul apă și apă uzată)

Primul tip de acțiune va avea o logică a intervenției asemănătoare celei din cadrul POIM 2014-2020, existând însă câteva diferențe. În special, operațiunile programului vor investi în:

- Conducte noi sau consolidate (RCO 30), creșterea populației racordate (RCR41) și reducerea pierderilor de apă (RCR43);
- Capacități noi sau modernizate pentru tratarea apelor uzate (RCO31 și RCO32) pentru a crește populația conectată (RCR42);
- Capacitate de producție suplimentară (RCO22) pentru energia din surse regenerabile (RCR31).

Din perioada 2014-2020 (o porțiune mică de 402 km din ținta totală de 7833 km) pentru RCO30 va fi finalizată până în 2023. O situație similară este valabilă pentru RCO31 și RCO32, RCR41 și RCR42.

Nu au fost identificați factori care să influențeze atingerea etapelor și țăintelor, alții decât capacitatea de a implementa proiecte.

Cât despre indicatorii referitori la energia din surse regenerabile, indicatorul de rezultat RCR 41 pare foarte ambițios. Acest lucru este relevat și de fișa indicatorului, care precizează că, potrivit estimărilor, se vor înregistra doar câteva proiecte contractate. Prin urmare, este sugerată:

- Fie eliminarea indicatorului;
- Fie revizuirea valorii țintă, de exemplu, prin a lua în considerare, având la bază experiența 2014-2020, fezabilitatea realizării unei părți din noua capacitate totală instalată.

În plus (sau alternativ) față de acest indicator, se poate considera integrarea în program a unui alt indicator adițional care să măsoare capacitatea suplimentară de operare instalată pentru energia regenerabilă (RCR32). Acesta ar măsura capacitatea adițională instalată pentru energia din surse regenerabile în urma sprijinului oferit, capacitate care este operațională (ex: conectată la rețete (dacă este cazul) și pregătită pentru producerea energiei sau deja în proces de producție). Valoarea țintă ar fi relativ apropiată de cea a indicatorului RCO22.

Acțiunea 1.2 (Sectorul deșeurii)

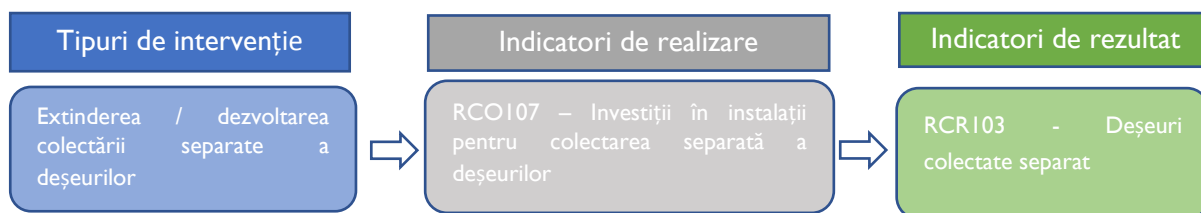
Această acțiune conține trei tipuri de intervenții.

Intervenția 1 - Extinderea / dezvoltarea colectării separate a deșeurilor reciclabile, a biodeșeurilor, a deșeurilor periculoase, voluminoase și textile

Partea I – Analiza logicii de intervenție

Figura următoare rezumă logica intervenției.

Figura nr. 1 Logica de intervenție pentru primul tip de intervenție

Partea a II-a – Evaluarea setului de indicatori

Indicator de realizare – „RCO 107 - Investiții în instalații pentru colectarea separată a deșeurilor (UM = euro)”

- **Conformarea la criteriile RACER** - Este un indicator comun și se așteaptă să fie în conformitate cu criteriile RACER. Ceea ce se recomandă în urma experienței de programare 2014-2020 este adăugarea la nivel de proiect (prin cererile de finanțare și rapoartele de proiect) a unor indicatori de realizare specifici proiectului pentru a detalia tipul de instalații, echipamente și infrastructură achiziționată/suportată.
- **Adecvarea metodelor de calcul** - Este necesar să se clarifice ce rată a inflației viitoare estimată a fost utilizată pentru costul unitar. În acest sens, este important de subliniat efectul recente variații de preț în 2021 și Ordonanța de Guvern nr. 15 din 30 august 2021¹¹.

Indicator de rezultat – „RCR103 -Deșeurii colectate separat (UM=tone/an)”

- **Conformarea la criteriile RACER** - Este un indicator comun și este în conformitate cu criteriile RACER.
- **Adecvarea metodelor de calcul** - Pare necesară clarificarea/revizuirea calculului deoarece din raportul dintre alocarea totală (contribuția UE și națională) și costul unitar (318,26 euro) rezultă o valoare țintă mai mică pentru RCR103. Acest lucru poate fi cauzat de rotunjiri.

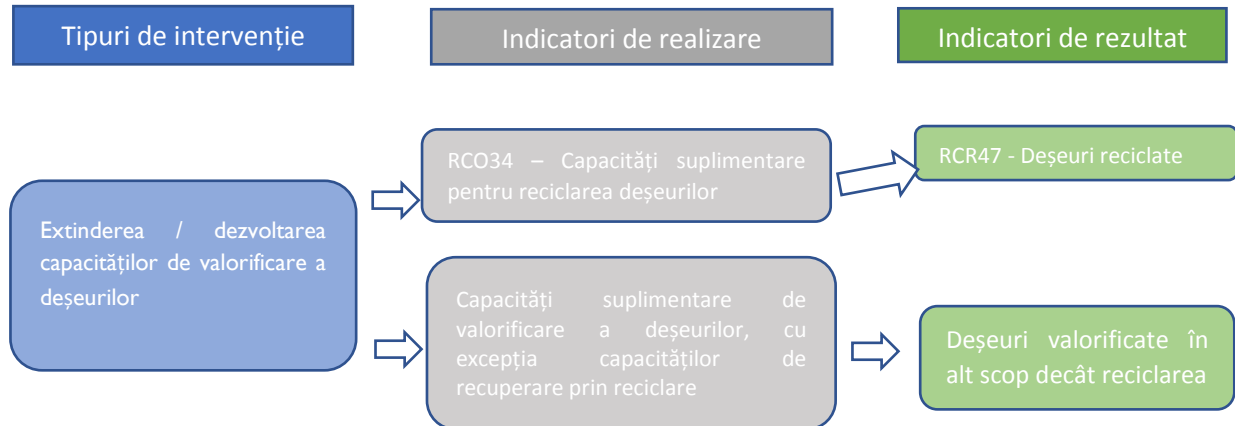
¹¹ <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliuDocument/245929>

Intervenția 2 - Extinderea / dezvoltarea capacităților de valorificare a deșeurilor

Partea I - Analiza logicii de intervenție

Figura următoare ilustrează logica de intervenție a celui de-al doilea tip de intervenție. Legătura dintre indicatorii de realizare și indicatorii de rezultat este clară.

Figura nr. 2 Logica de intervenție pentru cel de-al doilea tip de intervenție

Partea a II-a – Evaluarea setului de indicatori

Indicator de realizare – „RCO34 – Capacități suplimentare pentru reciclarea deșeurilor”

- **Conformitatea cu criteriile RACER** - Este un indicator comun și se așteaptă ca utilizarea lui să fie RACER.
- **Adecvarea metodelor de calcul** - Metoda de calcul este explicată în fișa indicatorului. Este necesar să se clarifice ce rată a inflației viitoare estimată a fost luată în considerare pentru a estima costul unitar. În acest sens, este important de subliniat efectul recente variații de preț în 2021.

Indicator de realizare - Capacități suplimentare de valorificare a deșeurilor, cu excepția capacităților de recuperare prin reciclare

- **Conformitatea cu criteriile RACER** - Nu este un indicator comun, dar se așteaptă ca utilizarea lui să fie RACER, deoarece evidențiază capacitatea suplimentară creată pentru valorificarea deșeurilor, altfel decât reciclarea. Acest lucru este, de asemenea, în conformitate cu pachetul UE pentru economia circulară în vigoare.
- **Adecvarea metodelor de calcul.** Metoda de calcul este explicată în fișa indicatorului. Este necesar să se clarifice ce rată a inflației viitoare estimată a fost luată în considerare pentru a estima costul unitar. În acest sens, este important de subliniat efectul recente variații de preț în 2021.

Indicator de rezultat – „RCR47 - Deșuri reciclate (UM=tone/an)”

- **Conformitatea cu criteriile RACER** - Este un indicator comun și se așteaptă ca utilizarea lui să fie RACER.
- **Adecvarea metodelor de calcul** - Metoda de calcul este explicată în fișa indicatorului.

Indicator de rezultat – „Deșuri valorificate în alt scop decât reciclarea (UM=tone/an)”

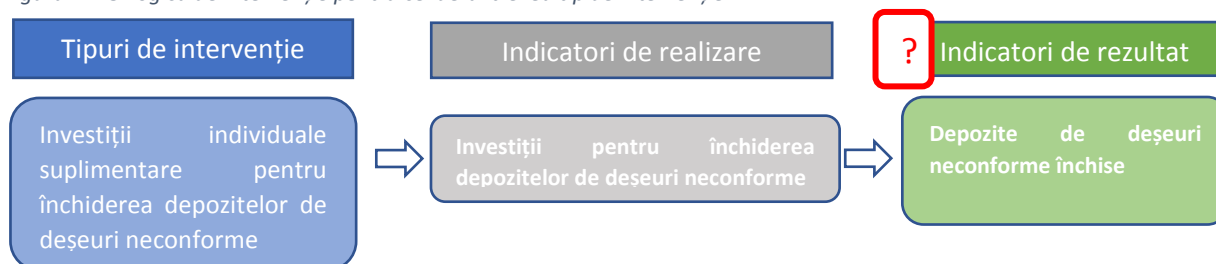
- **Conformitatea cu criteriile RACER** – Nu este un indicator comun, dar se așteaptă ca utilizarea lui să fie RACER, deoarece reflectă indicatorul de realizare specific programului (vezi mai sus).
- **Adecvarea metodelor de calcul** - Metoda de calcul este explicată în fișa indicatorului. Indicatorul măsoară deșeurile valorificate care nu sunt reciclate. Valorificarea deșeurilor, altfel decât prin reciclare, poate include recuperarea energiei, reprocesarea în materiale reutilizate drept combustibili sau pentru operațiuni de umplere. Acest tip de valorificare poate implica investiții. În acest sens, în perioada de programare 2014-2020 a existat un indicator de realizare specific programului „2S27 Capacitate suplimentară de recuperare a deșeurilor (exclusiv reciclare)”. Acest lucru nu a fost monitorizat din cauza întârzierilor în proiectarea intervenției pentru incineratorul de la București. Prin urmare, este necesar să se verifice fezabilitatea măsurării acestui indicator și atingerea țintei.

Intervenția 3 - Investiții individuale suplimentare pentru închiderea depozitelor de deșuri neconforme

Partea I – Evaluarea logicii de intervenție

Figura următoare rezumă logica intervenției și indicatorii propuși pentru acest tip de intervenții. Figura evidențiază cu roșu indicatorul de rezultat deoarece un indicator foarte similar a fost utilizat în perioada 2014-2020, ca indicator de realizare. Din punctul de vedere al evaluatorului, acesta a fost o alegere mai potrivită.

Figura nr. 3 Logica de intervenție pentru cel de-al treilea tip de intervenție

Partea a II-a – Evaluarea setului de indicatori

Indicator de realizare – „Investiții pentru închiderea depozitelor de deșuri neconforme”

- **Conformitatea cu criteriile RACER** - Nu este un indicator comun, dar utilizarea sa poate fi în concordanță cu criteriile RACER. Din punct de vedere RACER, principala slăbiciune este cauzată de faptul că indicatorul este strict legat de mărimea financiară a investițiilor, care poate depinde de mulți factori externi (de exemplu, variația prețului în sectorul construcțiilor). Prin urmare, ținta indicatorului poate fi:
 - o Realizată, cu un număr mai mic decât cel așteptat de depozite de gunoi neconforme închise. Acest lucru poate fi cauzat de un cost mediu de investiție mai mare decât cel așteptat.
 - o Nearealizată, cu același număr așteptat de depozite de gunoi neconforme închise. Acest lucru poate fi determinat de o eficiență mai mare, deci de un cost mediu de investiție mai mic decât cel așteptat. Prin urmare, utilitatea acestui indicator este discutabilă.
- **Adecvarea metodelor de calcul** - Metoda de calcul este detaliată. Cu toate acestea, sunt necesare și clarificări cu privire la rata viitoare a inflației estimată utilizată pentru țintele finale.
- **În ceea ce privește eficiența întregului set de indicatori** - Cel mai slab punct al acestui indicator este utilitatea și relevanța acestuia, așa cum a fost explicat deja. Prin urmare, ar putea fi eliminat pentru a asigura un sistem de monitorizare mai eficient. În schimb,

rezultatele intervenției ar putea fi măsurate prin indicatorul „Depozite de deșuri neconforme închise” (a se vedea mai jos).

Indicator de rezultat – “Depozite de deșuri neconforme închise”

- **Conformitatea cu criteriile RACER** - În perioada 2014-2020, un indicator de realizare similar a fost utilizat pentru a măsura depozitele de deșuri neconforme închise sau reabilite. Prin urmare, nu este clar de ce acest lucru ar trebui interpretat ca un indicator de rezultat în această perioadă de programare. Într-adevăr, se așteaptă ca intervențiile să genereze închiderea siturilor, care nu reprezintă o consecință/efect/rezultat al investiției, ci o realizare a acesteia. Rezultate posibile ale acestui indicator pot fi: (a) valorificare crescută a deșeurilor, (b) creșterea ratei de reciclare, (c) utilizarea diferită a siturilor închise/reabilite, (d) situri reabilite, (e) situri cu depozite închise care au un plan de acțiune de reabilitare/valorificare/utilizare viitoare pentru comunitate. Prin urmare, acest al treilea tip de intervenție poate contribui fie la alți indicatori de rezultat din cadrul acțiunii 2.2, fie indirect la reabilitarea/protecția pe termen lung a mediului. Mai mult, pentru a avea un indicator acceptat și robust, fișa acestuia ar trebui să explice clar dacă depozitele vor fi închise și reabilite.
- **Adecvarea metodelor de calcul** - Metoda de calcul este clară.

III. Prioritatea 2

Prioritatea 2 este denumită „Protecția mediului prin conservarea biodiversității, asigurarea calității aerului și remedierea siturilor contaminate” și cuprinde trei tipuri de acțiuni:

- Conservarea biodiversității pentru a îndeplini cerințele directivelor de mediu (*Tip de acțiune 2.1*);
- Îmbunătățirea monitorizării calității aerului pentru îndeplinirea cerințelor de monitorizare și reducere a emisiilor rezultate din directive (*Tip de acțiune 2.2*);
- Investigarea preliminară și detaliată a siturilor contaminate, evaluarea riscurilor asupra mediului și remedierea siturilor (*Tip de acțiune 2.3*).

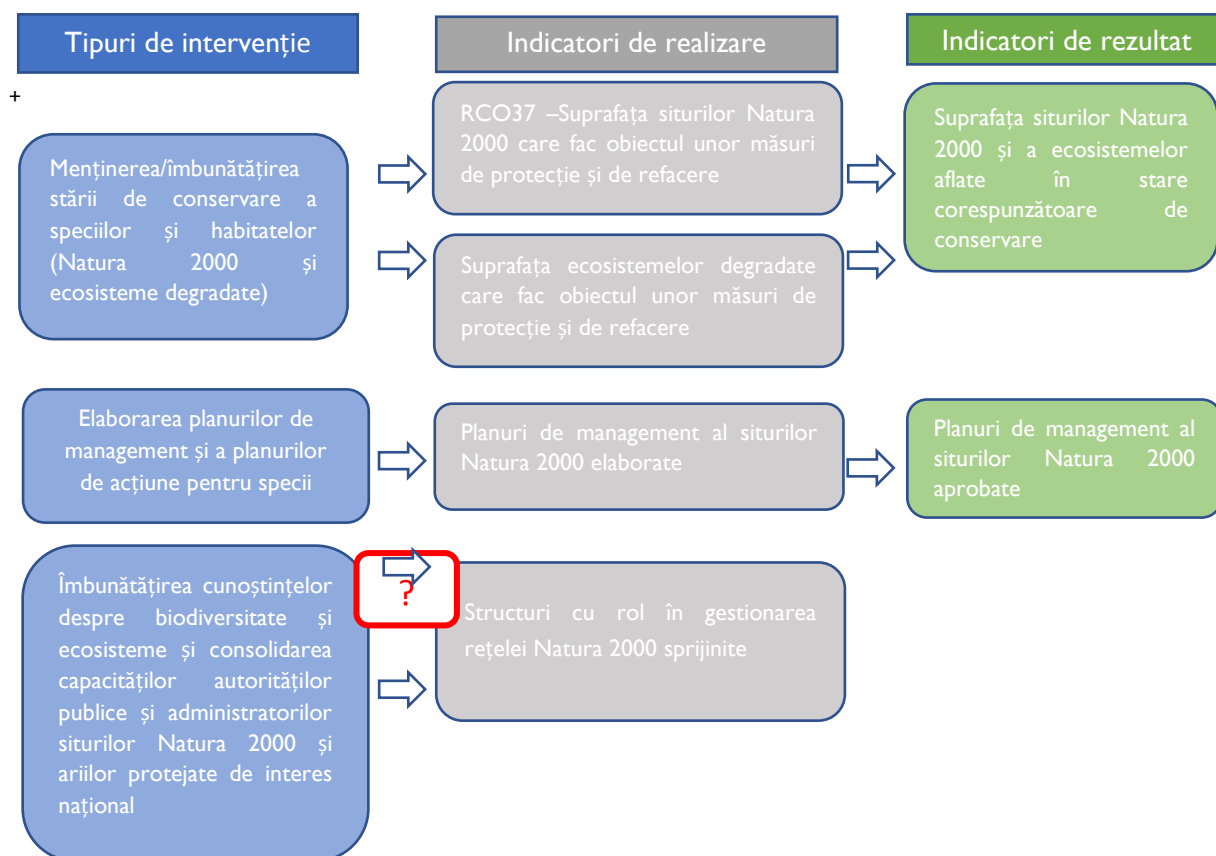
După cum este explicat în documentul programului, pentru fiecare tip de acțiune există unul sau mai multe tipuri de intervenții. Analiza evaluatorului acoperă examinarea logicii de intervenție și evaluarea setului de indicatori.

Acțiunea 2.1

Partea I – Evaluarea logicii de intervenție

Figura următoare rezumă logica intervenției. Figura conține un „semn de întrebare”, care indică faptul că este necesară o clarificare pentru a explica legătura dintre al treilea tip de intervenție și indicatorul de realizare „Structuri cu rol în gestionarea rețelei Natura 2000 sprijinite”. Într-adevăr, fișa indicatorului face o referire generală la dezvoltarea capacității de gestionare a siturilor Natura 2000 și la excluderea sprijinului pentru pregătirea planurilor de management și a rapoartelor privind starea de conservare. O referire mai explicită la al treilea tip de acțiune ar fi utilă.

Figura nr. 4 Logica de intervenție pentru primul tip de acțiune

Partea a II-a – Evaluarea setului de indicatori

Indicator de realizare - „RCO 37 - Suprafața siturilor Natura 2000 care fac obiectul unor măsuri de protecție și de refacere (UM = hectare)”

- **Conformitatea cu criteriile RACER** - Este un indicator comun și se așteaptă să fie în conformitate cu criteriile RACER.
- **Adecvarea metodelor de calcul.** Fișa indicatorului indică trei factori relevanți care pot influența atingerea țintei: lipsa datelor istorice, creșterea prețului construcției, procesul de selecție a zonelor Natura 2000. Cu toate acestea, creșterea prețului nu a fost luată în considerare în costul unitar al perioadei 2014-2020. Într-adevăr, în lista proiectelor selectate

din POIM 2014-2020, în timp ce 95% din hectare aparțin unor proiecte în perioada 2016-2018, doar 67% din investiții vizează aceeași perioadă. Acest lucru se poate datora tipului de investiții, dar și într-o oarecare măsură ratei inflației, care nu trebuie trecută cu vederea, mai ales având în vedere tendințele recente ale prețurilor și Ordonanța de Guvern nr. 15 din 30 august 2021¹². Alte elemente sunt furnizate în tabelul de mai jos.

Tabel nr. 2 Comparația dintre ținte, alocări și costurile unitare

	Valoare țintă (Ha)	Procent din țintă	Alocare (UE+National)-euro	Pondere a alocării	Cost unitar pe hectar (euro)
2016-2018	144.720	95%	42.147.352	67%	291
2019-2020	7.753	5%	20.621.202	33%	2660
2016-2020	152.473	/	62.768.554	/	412

Notă: valorile sunt rotunjite

Indicator de realizare – „Suprafața ecosistemelor degradate care fac obiectul unor măsuri de protecție și de refacere (UM=hectare)”

- **Conformitatea cu criteriile RACER** - Nu este un indicator comun, dar definiția a ceea ce este un ecosistem degradat îi întărește robustețea și claritatea.
- **Adecvarea metodelor de calcul** - Este necesar să se clarifice/revizuiască calculul ca în cazul RCO37 și să se verifice ce tip de rată viitoare a inflației așteptată/costuri unitare inițiale au fost luate în considerare pentru estimarea țintei din 2029.

Indicator de rezultat – “Suprafața siturilor Natura 2000 și a ecosistemelor aflate în stare corespunzătoare de conservare (UM=hectare)”

- **Conformitatea cu criteriile RACER** - Nu este un indicator comun și utilizarea indicatorului nu este neapărat în conformitate cu criteriile RACER. Cu toate acestea, fișa indicatorului precizează că starea de conservare adecvată este măsurată după intervenție și ca urmare a intervenției programului. Pentru a clarifica și mai mult acest aspect, indicatorul ar putea fi reformulat după cum urmează „Suprafața siturilor Natura 2000 și a ecosistemelor aflate în starea de conservare datorită sprijinului programului”. Această revizuire a formulării indicatorului ar putea ajuta la elaborarea cererii de finanțare și a rapoartelor, astfel încât solicitanții și beneficiarii să fie conștienți și să poată oferi informații fie despre o îmbunătățire, fie despre menținerea stării de conservare, care nu ar fi fost posibilă fără intervenția programului. Cu toate acestea, versiunea actuală a indicatorului este mult mai clară decât prima.

¹² <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliuDocument/245929>

- **Adecvarea metodelor de calcul** - Metoda de calcul este explicată în fișa indicatorului și se bazează pe cei doi indicatori de realizare, RCO37 și indicatorul de realizare specific programului privind ecosistemele degradate. La fel ca mai sus, nu este clar ce rată viitoare a inflației estimată a fost luată în considerare. De asemenea, se sugerează păstrarea a doi sub-indicatori, unul despre siturile Natura 2000 și unul privind ecosistemele degradate.

Indicatorul de realizare – „Planuri de management al siturilor Natura 2000 elaborate, UM=planuri” și indicatorul de rezultat „Planuri de management al siturilor Natura 2000 aprobate, UM=planuri”

- **Conformitatea cu criteriile RACER și adecvarea metodelor de calcul** - Pentru ambii indicatori, chiar dacă sunt specifici programului, este clară conformitatea cu criteriile RACER și, de asemenea, metoda de calcul.

Indicator de realizare– “Structuri cu rol în gestionarea rețelei Natura 2000 sprijinite (UM=structuri)”

- **Conformitatea cu criteriile RACER** - Nu este un indicator comun, dar clarificarea cu privire la relevanța indicatorilor ajută la înțelegerea faptului că se referă exclusiv la îmbunătățirea cunoștințelor despre biodiversitate și ecosisteme și consolidarea capacităților.

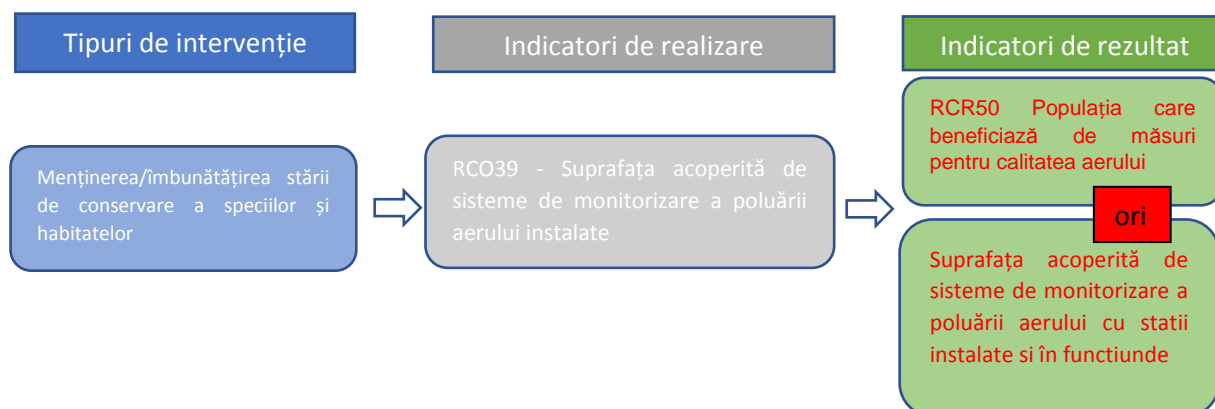
Acțiunea 2.2

Partea I – Evaluarea logicii de intervenție

Pentru acest tip de acțiune nu este propus niciun indicator de rezultat. Aceasta reprezintă o deficiență a logicii de intervenție a programului. Regulamentul FEDR propune „RCR50 Populația care beneficiază de măsuri pentru calitatea aerului” ca indicator comun de rezultat. Ținta acestuia ar putea fi estimată pe baza acoperirii stațiilor de monitorizare instalate cu investiții POIM în perioada 2014-2020. Totuși, în cazul în care estimarea acestui indicator este complicată deoarece localizarea viitoare a intervențiilor este încă necunoscută sau inutilă, deoarece nu reflectă rezultatul real direct al operațiunilor susținute, ar putea fi introdus un indicator de rezultat specific programului. Acest indicator ar putea măsura disponibilitatea stațiilor de operare de monitorizare a calității aerului și ar putea fi formulat ca „Suprafața acoperită de sisteme de monitorizare a poluării aerului cu stații instalate și operaționale”. Acest al doilea nou indicator ar fi similar cu indicatorul de rezultat specific programului, privind starea de conservare, utilizat pentru tipul anterior de acțiune. În plus, acest al doilea indicator ar fi similar cu formularea adoptată pentru capacitatea operațională instalată pentru energie regenerabilă (a se vedea RCR32).

Figura ilustrează logica intervenției și evidențiază cu roșu indicatori de rezultat posibil.

Figura nr. 5 Logica de intervenție pentru tipul de acțiune 2.2

Partea a II-a – Evaluarea setului de indicatori

Indicator de realizare – „RCO39 Suprafața acoperită de sisteme de monitorizare a poluării aerului instalate”

- **Conformitatea cu criteriile RACER** - Este un indicator comun și se așteaptă ca utilizarea lui să fie RACER.
- **Adecvarea metodelor de calcul** - Metoda de calcul este explicată clar în fișa indicatorului.

Acțiunea 2.3

Partea I – Evaluarea logicii de intervenție

Potrivit Legii 74/2019, managementul siturilor contaminate prevede trei etape: (1) inventarierea siturilor contaminate; (2) analiza preliminară a siturilor potențial contaminate și analiza detaliată pentru a confirma prezența contaminării; (3) măsuri de remediere. După cum a fost explicat, programul se va concentra pe pașii 1 și 2. Prin urmare, indicatorul specific programului și indicatorul de rezultat comun sunt formulați corect. Mai multe detalii despre fiecare indicator sunt furnizate după figură.

Figura nr. 6 Logica de intervenție pentru tipul de acțiune 2.3

Partea a II-a – Evaluarea setului de indicatori

Indicator de realizare – „Situri potențial contaminate investigate detaliat. UM: Situri”

- **Conformitatea cu criteriile RACER** - Nu este un indicator comun, dar utilizarea sa poate fi în concordanță cu criteriile RACER. Indicatorul este un proxy al realizării inventarului.
- **Adecvarea metodelor de calcul** - Metoda de calcul este detaliată. Cu toate acestea, sunt necesare și clarificări cu privire la rata viitoare a inflației estimată utilizată pentru țintele finale.

Indicator de realizare – „RCO14 - Instituții publice care beneficiază de sprijin pentru a dezvolta servicii, produse și procese digitale. UM: Instituții publice”

- **Conformitatea cu criteriile RACER** - Este un indicator comun, iar posibilitatea de a atinge ținta este foarte mare.
- **Adecvarea metodelor de calcul** - Metoda de calcul este clară.

Indicator de rezultat – “RCR11 - Utilizatori de servicii, produse și procese digitale publice noi și optimizate UM: utilizatori/an”

- **Conformitatea cu criteriile RACER** - Este un indicator comun și este RACER. Poate fi folosit chiar și în cadrul acestui obiectiv specific.
- **Adecvarea metodelor de calcul** - Metoda de calcul este clară.

IV. Prioritatea 3

Prioritatea 3 este intitulată „Promovarea adaptării la schimbările climatice și managementul riscurilor”. În cadrul de performanță al documentului metodologic există trei tipuri de acțiuni, în timp ce documentul de program al PODD cuprinde două tipuri de acțiuni. Această inconsecvență urmează să fie rezolvată în cea mai recentă versiune a documentului metodologic. Cele două tipuri de acțiuni PODD sunt:

- 3.1 Managementul principalelor tipuri de risc identificate în Planul Național de Management al Riscurilor de Dezastre
- 3.2 Îmbunătățirea sistemului de răspuns la risc.

Documentul metodologic al cadrului de performanță cuprinde următoarele trei tipuri de acțiuni: Managementul inundațiilor și al secetei, Combaterea eroziunii costiere și Îmbunătățirea sistemului de managementul riscurilor. Pentru a arăta posibila consecvență între cele două documente, următorul tabel propune potrivirea între cele două categorisiri.

Următoarea analiză a evaluatorului va urmări organizarea acțiunilor PODD.

Tabel nr. 3 Corelare propusă între tipul de acțiuni PODD și tipurile de acțiuni ale cadrului de performanță

	Indicator de realizare					Indicator de rezultat					Domeniu de intervenție		
	Cod	Nume	UM	Obiectiv de etapă (2024)	Țintă (2029)	Cod	Nume	UM	Valoare de bază	Țintă (2029)	Cod	Alocare UE (euro)	Alocare (UE + contribuția națională) - euro
PODD tip de acțiune	Tip de acțiune: Managementul inundațiilor și al secetei												
3.1 Managementul principalelor tipuri de risc identificate în Planul Național de Management al Riscurilor de Dezastre	RCO 25	Lucrări noi sau de consolidare pentru protecția împotriva inundațiilor în zonele de coastă, pe malurile râurilor și ale lacurilor	Km	0	391	RCR 35	Populația care beneficiază de măsuri de protecție împotriva inundațiilor	Persone	0	24.540	058 – inund	125.000.000	143.750.000
													064 - gosp
	Numărul barajelor reabilite	Baraje	0	8							060 – altele clim(seceta)	50.000.000	57.500.000
	RCO 24	Investiții în sisteme noi sau optimizate de monitorizare, de pregătire, de alertă și de reacție în caz de dezastre naturale	Euro	0	57.500.000								
3.2 Îmbunătățirea sistemului de răspuns la risc	Tip de acțiune: 4.2 Combaterea eroziunii costiere												
		Lungime de plajă și/sau faleză protejată	Km	4,5	9	RCR 37	Populația care beneficiază de măsuri de protecție împotriva dezastrelor naturale legate de climă (altele decât inundațiile sau incendiile de vegetație)	Persone	0	51.476	064 gosp	50.000.000	57.500.000
	Tip de acțiune: Îmbunătățirea sistemului de managementul riscurilor												
		Centrul Național pentru Securitate la Incendiu și Protecție Civilă	Centru	0	1		Centrul Național pentru Securitate la Incendiu și Protecție Civilă acreditat RENAR	Persone	0	1	059 058 060 061	111.550.000 95.590.000 95.960.000 129.900.000	128.282.500 109.928.500 110.354.000 149.385.000
		Număr de noi centre de pregătire pentru situații de urgență	Centre	0	4		Numărul de localități în care valoarea timpului de	localități	2.639	1.481			
	Număr subunități de	Subunit	0	100									

		intervenție noi	ăți de intervenție				răspuns la intervenții este mai mare de 20 minute							
		Unități speciale de aviație noi/reabilitate	Unități	0	5									
		Investiții în mijloace tehnice și echipamente de răspuns la situații de urgență	Euro	0	157.700.000									
		Număr baze logistice de depozitare	Baze logistice	0	7									
RCO 14		Instituții publice care beneficiază de sprijin pentru a dezvolta servicii, produse și procese digitale	Instituții publice	0	2									

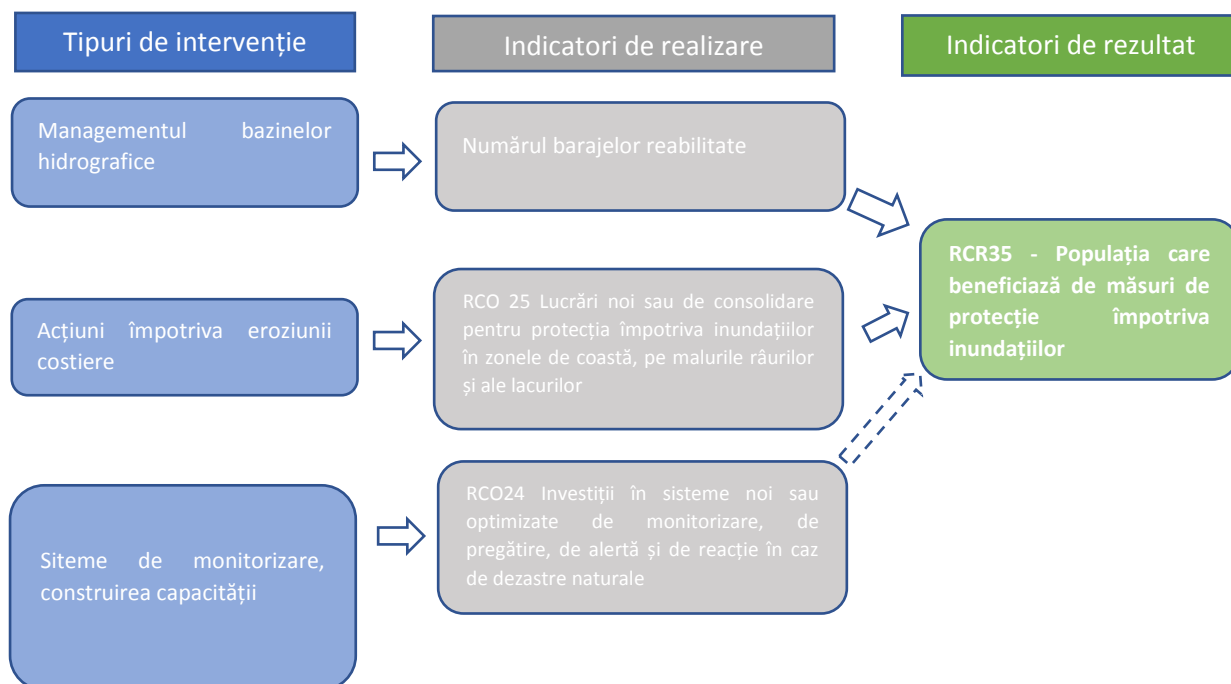
Sursa: date prelucrate de echipa d evaluare în baza PODD și a metodologiei privind cadrul de performanță

Acțiunea 3.1

Partea I - Evaluarea logicii de intervenție

Setul de indicatori de realizare și de rezultat sunt echilibrați și permit acoperirea principalelor tipuri de intervenții menționate de program. Tipul de intervenții privind managementul complex al bazinelor hidrografice și împotriva eroziunii costiere contribuie la RCR 35. Intervențiile care întăresc sistemele de monitorizare și construirea capacității contribuie indirect la același rezultat (așa se explică săgeata punctată din figura de mai jos).

Figura nr. 7 Logica de intervenție a tipului de acțiune 3.1

Partea a II-a – Evaluarea setului de indicatori

Indicator de realizare - „RCO 25 - Lucrări noi sau de consolidare pentru protecția împotriva inundațiilor în zonele de coastă, pe malurile râurilor și ale lacurilor”

- **Conformitatea cu criteriile RACER** - Este un indicator comun și respectă criteriile RACER.
- **Adecvarea metodelor de calcul** - Metoda de calcul este detaliată. Cu toate acestea, sunt necesare și clarificări cu privire la rata viitoare a inflației estimată utilizată pentru țintele finale.

Indicator de realizare – „Numărul barajelor reabilite”

- **Conformitatea cu criteriile RACER** - Nu este un indicator comun, dar utilizarea acestuia poate fi în concordanță cu criteriile RACER.
- **Adecvarea metodelor de calcul** - Metoda de calcul este explicată clar și cuprinde inclusiv o estimare a impactului factorului inflației. Totuși, această estimare nu ia în considerare inflația

viitoare așteptată, ci oferă valoarea actualizată a costurilor ținând cont de lucrările suplimentare necesare și de impactul inflației trecute. Impactul inflației viitoare ar putea afecta în mod substanțial atingerea țintei. Într-adevăr, fișa indicatorului indică faptul că prețurile în creștere în sectorul construcțiilor ar putea împiedica capacitatea programului de a atinge obiectivul. Prin urmare, sugestia evaluatorului este de a formula o ipoteză privind inflația viitoare în estimările țintă,

- În plus, adoptarea valorii medii a CAPEX estimat (în jur de 12.400 euro) în locul valorii medii (în jur de 10.000 euro) ar reduce numărul de baraje de la 20 la 16. Adoptarea mediei ar fi în concordanță cu metodologia pentru alți indicatori și ar permite o estimare mai prudentă a țintei. Cu toate acestea, utilizarea calculului mediei poate fi, de asemenea, justificabilă.

Indicator de realizare - „RCO24 - Investiții în sisteme noi sau optimizate de monitorizare, de pregătire, de alertă și de reacție în caz de dezastre naturale”

- **Conformitatea cu criteriile RACER** - Este un indicator comun care măsoară investițiile în monitorizare și consolidare a capacităților.
- **Adecvarea metodelor de calcul** - Metoda de calcul nu este foarte detaliată, dar corespunde cu valoarea totală a investițiilor, așa cum este menționat în Documentul de lucru al serviciilor Comisiei Europene.

Indicator de rezultat – “RCR35 - Populația care beneficiază de măsuri de protecție împotriva inundațiilor”

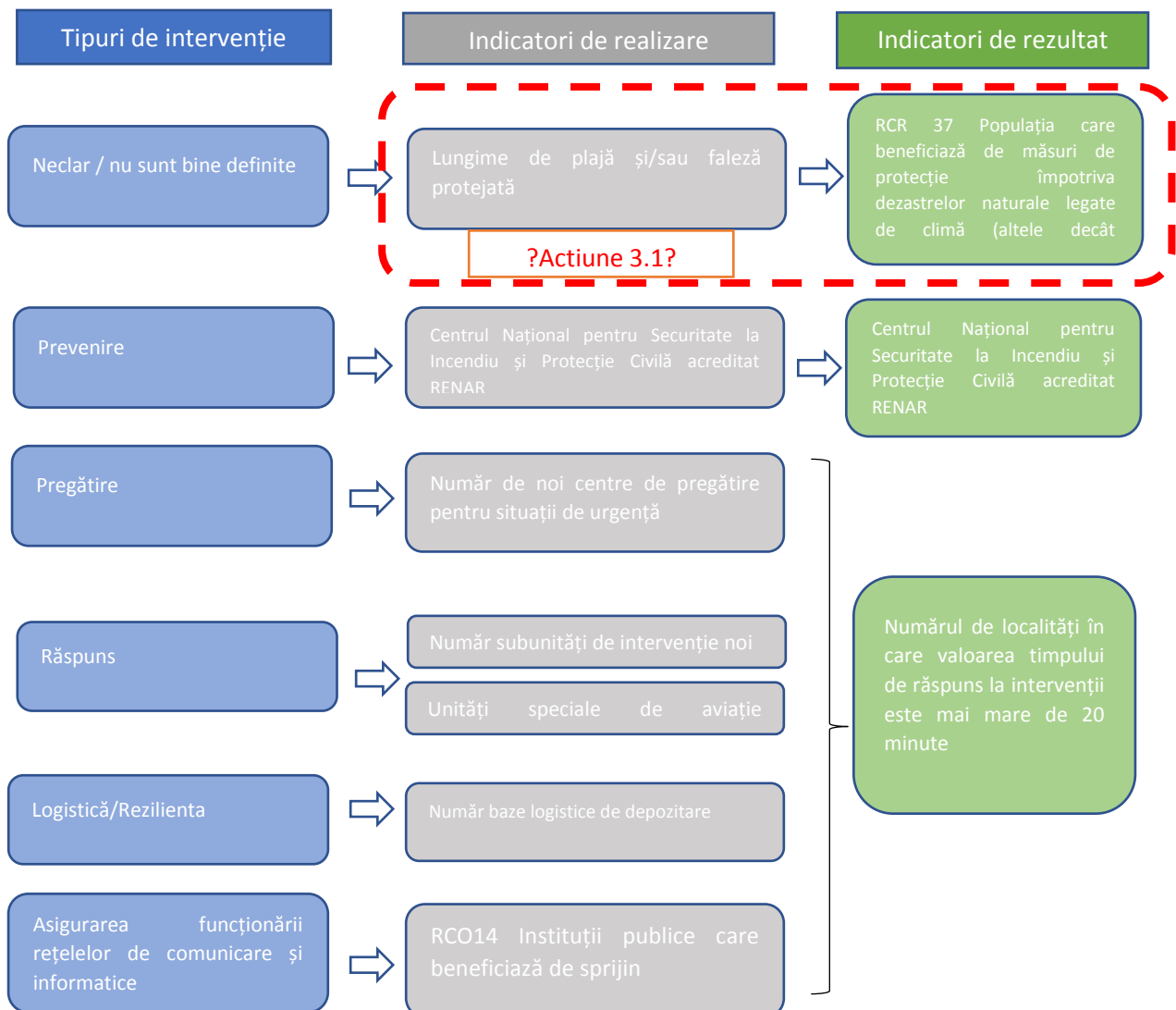
- **Conformitatea cu criteriile RACER** - Este un indicator comun și este RACER.
- **Adecvarea metodelor de calcul** - Metoda de calcul este clară. Metoda menționează corect riscul de depopulare care a fost relevant în România în ultimul deceniu și este de așteptat să rămână relativ ridicat. Prin urmare, se recomandă să se verifice în ce măsură scăderea estimată a populației a fost luată în considerare în stabilirea țintă. În acest sens, datele Eurostat privind statisticile populației rezidente și proiecțiile acestui indicator pot fi utilizate ca sursă (serie Eurostat PROJ_19np). Populația României, în anul 2019, se ridica la 19.414.458 locuitori și este de așteptat ajungă la 17.808.000 locuitori până în anul 2030. Prin urmare, se preconizează o scădere cu 8%, conform previziunilor Eurostat pentru perioada 2019-2030.

Actiunea 3.2

Partea I – Evaluarea logicii de intervenție

Setul de indicatori de realizare și rezultat este echilibrat și permite acoperirea principalelor tipuri de intervenții menționate de program pentru managementul riscului: prevenire, pregătire, răspuns, reziliență și asigurarea funcționării rețelelor de comunicare și informatice pentru prevenirea și gestionarea situațiilor de urgență și criză. Cu toate acestea, nu este în întregime clar (de aceea figura are o parte evidențiată cu roșu), de ce intervențiile privind protecția litoralului sunt incluse în acțiunea 3.2 și nu 3.1.

Figura nr. 8 Logica de intervenție a tipului de acțiune 3.1

Partea a II-a – Evaluarea setului de indicatori

Toți indicatorii de realizare

- **Conformitatea cu criteriile RACER** – Toți indicatorii sunt utili și adecvați (RACER) pentru a măsura intervențiile tipului de acțiune.
- **Adecvarea metodelor de calcul** – Deși este menționat ca unul dintre factorii cheie care afectează capacitatea de realizare a țintei, se pare că nu au fost formulate ipoteze privind impactul inflației viitoare. În opinia evaluatorului, acest aspect ar trebui revizuit. Cu atât mai mult, în cazul indicatorului de rezultat specific programului.

Indicator de rezultat – “Centrul Național pentru Securitate la Incendiu și Protecție Civilă acreditat RENAR”

- **Adecvarea metodelor de calcul** – Înlocuirea populației ca unitate de măsură, cu centrul, pentru ca indicatorul de realizare să fie corespunzător.

Indicator de rezultat – “RCR37 - Populația care beneficiază de măsuri de protecție împotriva inundațiilor”

- **Conformitatea cu criteriile RACER** - Este un indicator comun. Cu toate acestea, este necesar să se clarifice relevanța acestui indicator. Într-adevăr, acest indicator de rezultat se referă la un indicator de realizare privind eroziunea costieră, în vreme ce fișa indicatorului RCR37, prezentată în Documentul de lucru al personalului Comisiei Europene, se referă la riscurile naturale asociate climei, altele decât inundațiile și incendiile (furtuni, secete, valuri de căldură). Totuși, aceasta nu se referă în mod explicit la eroziunea costieră. Dacă acțiunile de eroziune costieră sunt transferate la tipul anterior de acțiuni, RCR 35 poate fi considerată mai potrivită, chiar dacă se referă exclusiv la inundații. Oricum, se recomandă clarificarea legăturii explicite dintre RCR37 și intervențiile de eroziune de coastă.
- **Adecvarea metodelor de calcul** - Metoda de calcul este clară. Ca și în cazul RCR35, se recomandă să se verifice în ce măsură scăderea estimată a populației a fost luată în considerare în stabilirea țintei.

Indicator de rezultat – “Numărul de localități în care valoarea timpului de răspuns la intervenții este mai mare de 20 minute”

- **Conformitatea cu criteriile RACER** - Nu este un indicator comun, dar utilizarea lui poate fi RACER. Mai mult, se bazează pe indicatorul IGSU privind timpul de răspuns pentru intervențiile în situații de urgență.

- **Adecvarea metodelor de calcul** – Pentru a încorpora recomandarea evaluatorilor, aceea de a ține evidența impactului teritorial al programului, ar fi important, în cadrul monitorizării intervenției, să se colecteze nu doar valoarea agregată, ci și denumirea localităților și geolocalizarea lor pe o hartă națională.

V. Prioritatea 4

Prioritatea 4 este intitulată „Promovarea eficienței energetice, a sistemelor și rețelelor inteligente de energie și reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră”. În documentul metodologic privind cadrul de performanță există cinci tipuri de acțiuni. Acestea sunt identice în ambele documente (documentul metodologic privind cadrul de performanță și documentul de program). Totuși, în unele cazuri (în particular în tabele), tipurile de acțiuni au un număr diferit în textul programului față de cel menționat în documentul metodologic privind cadrul de performanță.

- Tip de acțiune: Îmbunătățirea eficienței energetice
- Tip de acțiune: Reducerea emisiilor de GES și creșterea eficienței energetice în sistemele de producere a energiei termice
- Tip de acțiune: Promovarea utilizării surselor de energie regenerabilă
- Tip de acțiune: Sisteme și rețele inteligente de energie
- Tip de acțiune: Conversia și modernizarea rețelelor de transport și distribuție a gazelor pentru adăugarea în sistem a gazelor din surse regenerabile și a gazelor cu emisii reduse de carbon.

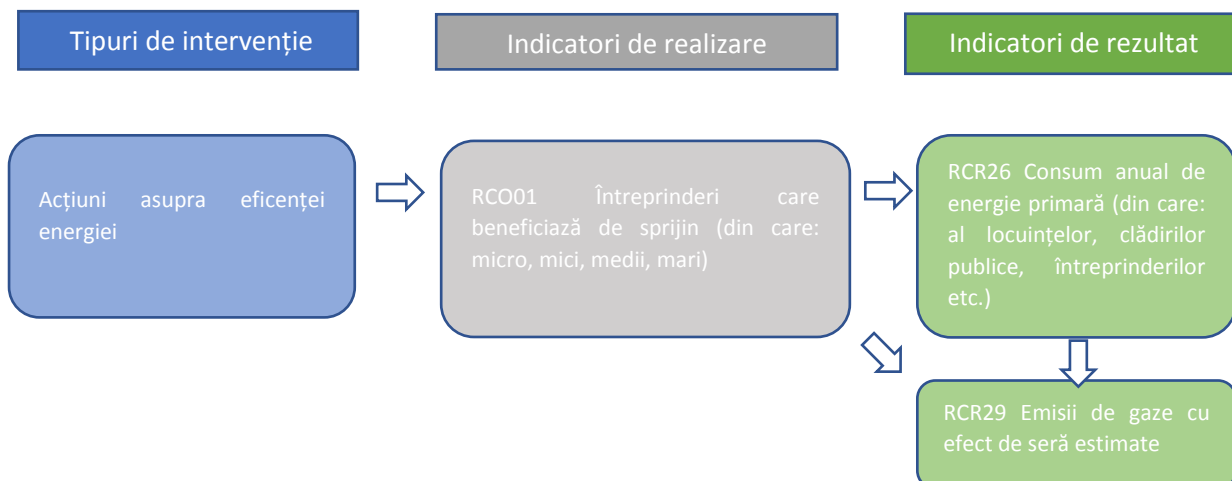
Tipul de acțiune: Îmbunătățirea eficienței energetice

Partea I – Evaluarea logicii de intervenție

Setul de indicatori de realizare și indicatori de rezultat sunt echilibrați și acoperă principalele tipuri de intervenții menționate de program.

În cele din urmă, pentru tipul de acțiune privind eficiența energetică, indicatorul „RCR 29 Emisii de gaze cu efect de seră estimate” ar putea fi adăugat la RCR 26.

Figura nr. 9 Logica de intervenție a tipului de acțiune

Partea a II-a – Evaluarea setului de indicatori

Indicator de realizat - „RCO01 - Întreprinderi care beneficiază de sprijin (din care: micro, mici, medii, mari)”

- **Conformitatea cu criteriile RACER-** Este un indicator comun și respectă criteriile RACER.
- **Adecvarea metodelor de calcul** - Ținta pentru indicatorul de realizare (RCO01) este egală cu raportul dintre resursele disponibile la nivelul PODD (224.825 milioane Euro luând în considerare și efectul de levier pentru 2 dintre instrumentele financiare) și costul pentru fiecare operator care realizează economii de energie ($9224.825 \text{ milioane Euro} / 2.296508 = 98$ de întreprinderi). Costul unitar pentru fiecare operator se calculează ca raport între costurile totale ale economiilor de energie din respectiva perioadă și numărul de operatori economici responsabili cu aceste economii de energie (Cost pentru fiecare operator = costul total al operatorilor responsabili cu economiile de energie / operatori = $5.77 \text{ miliarde euro} / 2513 = 2.3$ milioane euro). Cu toate acestea, costul pentru fiecare operator variază în timp. Prin urmare, sunt propuse abordări alternative pentru calcularea costurilor unitare.
- **Abordarea bazată pe costul unitar din perioada 2014-2019.** În cazul costurilor unitare, perioada de programare 2014-2019 este considerată a fi mai potrivită decât 2010-2019. În timp ce costul unitar pentru perioada 2010-2019 este de 2.43 milioane Euro, acesta ar

fi 2.43 dacă ar fi luată în considerare doar perioada 2014-2019. Prin urmare, valoarea țintă a indicatorului de realizare ar fi mai mică, respectiv 93 în loc de 98.

- **Abordarea bazată pe creșterea costurilor unitare între 2010-2013 și 2014-2019.** Dacă este calculat costul unitar prin aplicarea creșterii istorice de 6% per operator, valoarea țintei va scădea în continuare: 90 în loc de 98.

Pe baza acestei variații, ținta indicatorului de rezultat ar fi mai mică decât cea estimată inițial. Mai multe detalii sunt oferite în tabelul de mai jos.

Tabel nr. 4 Comparația dintre abordări

	Abordarea bazată pe sumă	Abordarea bazată pe sumă	Estimare bazată pe o creștere de 6% a costului per operator
	2010-2019	2014-2019	Perioada viitoare
Economii energie per operator (MWh)	9.213	6.468	
Costuri per operator (euro)	2.296.508	2.430.035	2.571.325
Costuri per economii de 1 MWh (euro)	249	376	566
Disponibil PODD (Euro)	224.825.000	224.825.000	224.825.000
Număr întreprinderi sprijinite (Țintă)	98	93	87
Economie de energie PODD (MWh)	901.907	598.408	397.039
Economie de energie primară PODD (MWh)	1.185.032	786.259	521.677

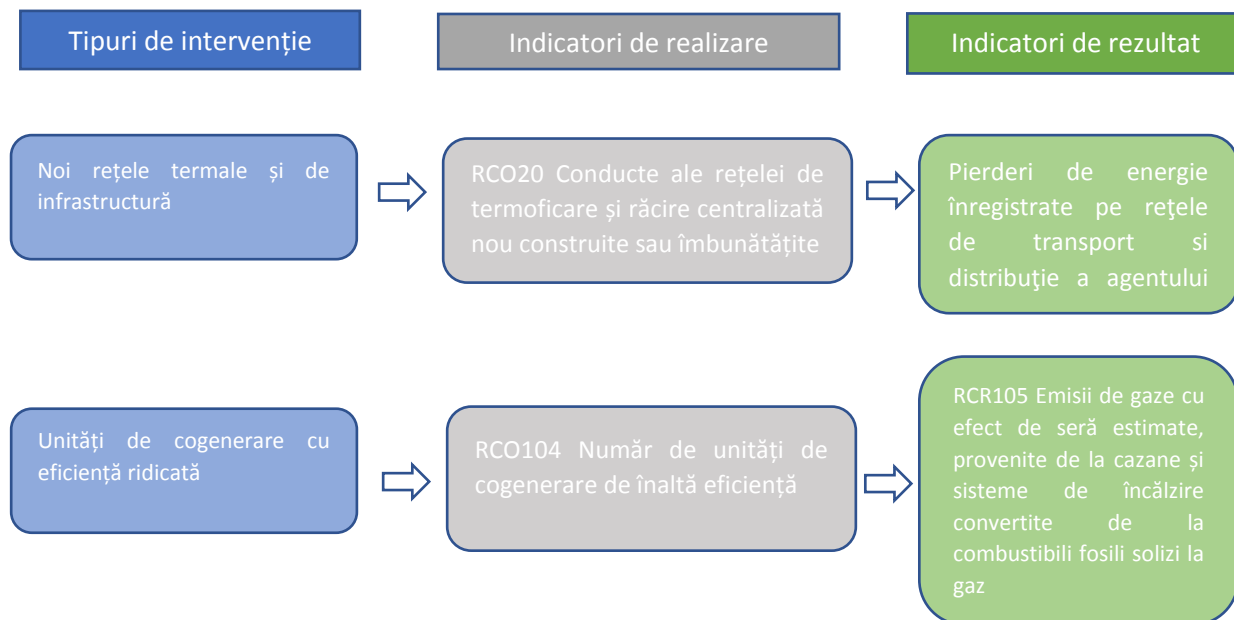
Sursa: Date prelucrate de echipa de evaluare în baza datelor furnizate pentru calculul țintelor

Tipul de acțiune: Reducerea emisiilor GES și creșterea eficiențe energetice în sistemele de producție a energiei termale

Partea I - Evaluarea logicii de intervenție

Setul de indicatori de realizare și indicatori de rezultat sunt echilibrați și acoperă principalele tipuri de intervenții menționate de program.

Figura nr. 10 Logica de intervenție a tipului de acțiune

Partea a II-a – Evaluarea setului de indicatori

Indicatori de realizat și de rezultat- Principalele observații asupra adecvării metodelor de calcul-

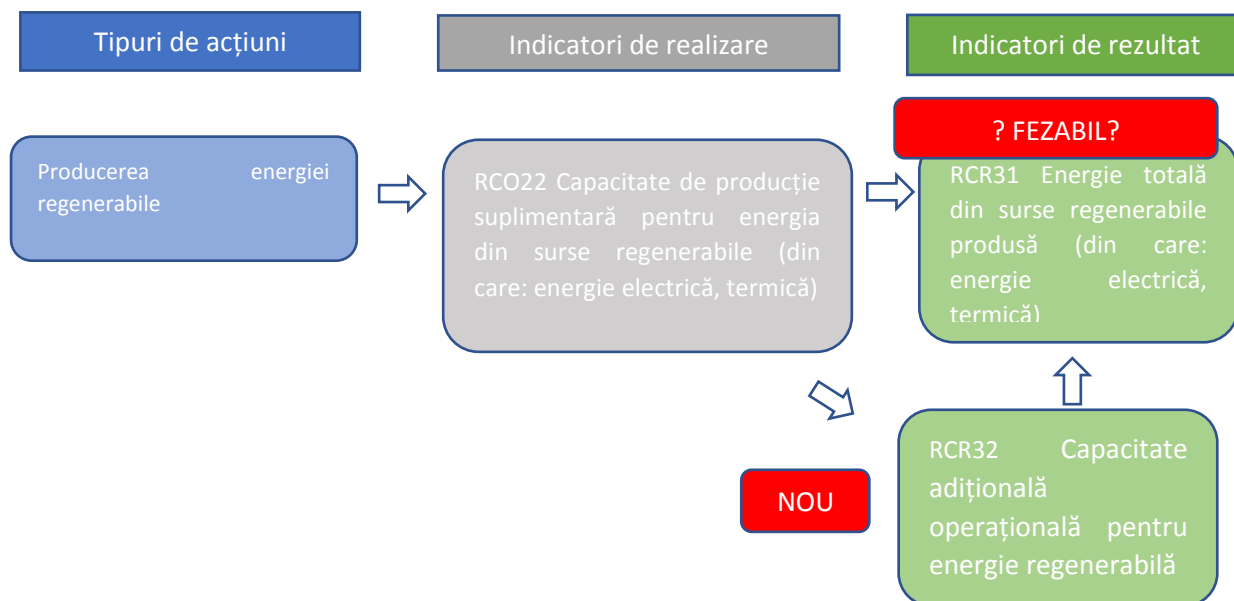
RCO20 menționează posibilul impact al fluctuației prețurilor asupra pieței construcțiilor și al costurilor salariale. Cu toate acestea, impactul acestor factori nu a fost luat în considerare în estimarea țintei. Prin urmare, prin aplicarea unei rate anuale a inflației de 2% (care este rata inflației țintă a BCE și apropiată de rata medie reală a inflației din România în perioada 2014-2021, când aceasta a fost de 1.95%), se poate baza prognoza de costuri unitare prin creșterea costurilor de construcție cu aproximativ 17% (rata inflației cumulată până în 2029). Acest lucru ar crește costul unitar la aproximativ 827 de euro pe km și, astfel, ar scădea ținta indicatorului de producție la 278.49 km. Ținta indicatorului de rezultat ar fi de asemenea afectată.

Tipul de acțiune: Promovarea utilizării surselor regenerabile de energie

Partea I - Evaluarea logicii de intervenție

Setul de indicatori de realizare și de rezultat sunt echilibrați și acoperă principalele tipuri de intervenții menționate de program. Totuși, evaluatorii recomandă este înlocuirea RCR31 cu RCR32, acesta din urmă fiind mai fezabil și mai ușor de măsurat.

Figura nr. 11 Logica de intervenție a tipului de acțiune

Partea a II-a – Evaluarea setului de indicatori

Indicator de realizare - „RCO22 - Capacitate de producție suplimentară pentru energia din surse regenerabile (din care: energie electrică, termică)”

- **Conformitatea cu criteriile RACER**- Este un indicator comun și respectă criteriile RACER.
- **Adecvarea metodelor de calcul** - În cazul RCO22, indicatorul de realizare privind capacitatea suplimentară de producție a energiei regenerabile, ar trebui luată în considerare creșterea așteptată a prețului. Cu o creștere a prețului de aproximativ 17% în perioada de referință, ținta ar urma să scadă la cca. 17 MW în loc de 20 MW.

Indicator de rezultat - „RCR31 - Energie totală din surse regenerabile produsă (din care: energie electrică, termică)”

- **Conformitatea cu criteriile RACER și adecvarea metodelor de calcul** - În ceea ce privește indicatorul de rezultat, fezabilitatea măsurării indicatorului RCR31 este considerată a fi scăzută. RCR31 măsoară energia totală produsă de sursele regenerabile (din care: energie electrică, termică) și este un indicator comun de rezultat din regulamentul FEDR, fiind, de

asemenea, inclus în lista indicatorilor de rezultat corporativ (Anexa II a Regulamentului FEDR). Cu toate acestea, din punctul de vedere al evaluatorului, este foarte dificil de estimat și, de asemenea, de măsurat până la sfârșitul perioadei de programare. Acest lucru este cauzat de faptul că producția de energie, în special în cazul surselor regenerabile de energie, depinde de mulți factori externi (de exemplu vântul, expunerea la soare, condițiile meteorologice) și necesită câțiva ani pentru a ajunge la estimări „stabile” și „fiabile”. Acest lucru este dezvăluit și de fișa indicatorului, care precizează că estimările se pot construi doar pe 5 proiecte contractate din totalul de 16 contractate în cadrul POIM în perioada 2014-2020. Dimpotrivă, pentru indicatorul de realizare, 11 proiecte POIM sunt considerate ca bază de calcul. Prin urmare, următoarele opțiuni sunt sugerate:

- Fie renunțarea la indicator;
- Fie revizuirea valorii țintă, de exemplu, luând în considerare ca fiind fezabilă, pe baza experienței 2014-2020, realizarea a aproximativ 1/3 din noua capacitate instalată.

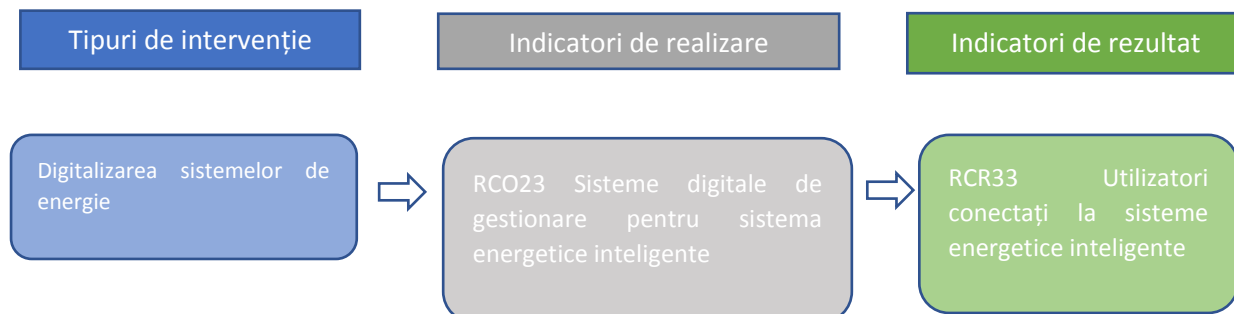
În plus (sau alternativ), pe lângă acest indicator, se poate lua în considerare integrarea în program a unui alt indicator de rezultat care să măsoare capacitatea operațională adiționată pentru energia regenerabilă (RCR32). Acesta ar măsura capacitatea suplimentară instalată pentru energia regenerabilă datorită sprijinului acordat și care este operațională (ex.: conectată la rețea, dacă este cazul, și complet gata să producă sau să producă deja energie). Valoarea sa țintă ar fi relativ apropiată de ținta RCO22.

Tipul de acțiune: Sisteme și rețele de energie inteligente

Partea I - Evaluarea logicii de intervenție

Setul de indicatori de realizare și de rezultat sunt echilibrați și acoperă principalele tipuri de intervenții menționate de program.

Figura nr. 12 Logica de acțiune a tipurilor de acțiune

Partea a II-a – Evaluarea setului de indicatori

Indicatori de realizat și de rezultat- Principalele observații asupra adecvării metodelor de calcul -

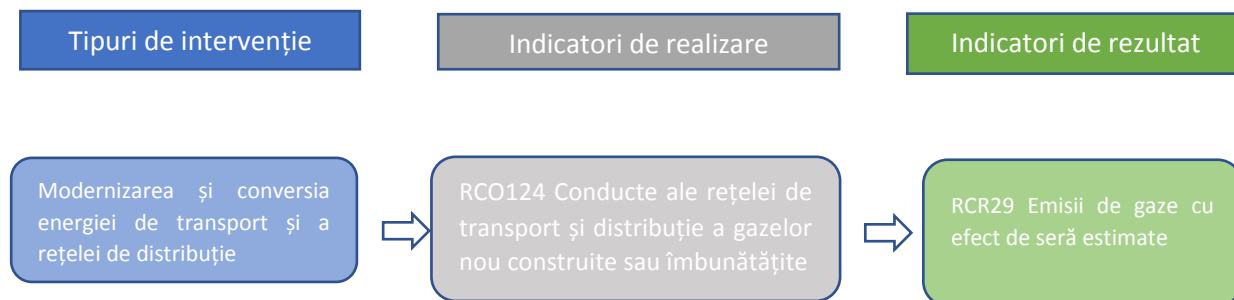
Abordarea calculului indicatorului de realizare (RCO23) menționează, dar nu încorporează niciun factor de inflație în estimarea țintei. În timp ce costul unitar al unui proiect similar în perioada 2014-2020 (Programul Operațional Infrastructură Mare) este de 7.9 milioane de euro, ar putea fi de 9.3 milioane de euro dacă se încorporează 17% din creșterea prețului. Prin urmare, ținta RCO23 ar fi în jur de 18/19. Nu este clar de ce ținta indicatorului de rezultat (RCR33) nu ar varia cu o valoare țintă diferită a indicatorului de realizare (RCO23). Acest aspect ar trebui clarificat în continuare deoarece ar putea releva că valoarea și măsurarea indicatorului nu este suficient de specifică intervențiilor susținute.

Tipul de acțiune: Conversia și modernizarea rețelelor de transport și distribuție a gazelor naturale pentru adăugarea în sistem de gaze regenerabile și gaze cu emisii scăzute de carbon

Partea I - Evaluarea logicii de intervenție

Setul de indicatori de realizare și de rezultat sunt echilibrați și acoperă principalele tipuri de intervenții menționate de program.

Figura nr. 13 Logica de intervenție a tipurilor de acțiune

Partea a II-a – Evaluarea setului de indicatori

Indicatori de realizat și de rezultat- Principalele observații asupra adecvării metodelor de calcul - Pentru a atenua riscurile de creștere a prețurilor și impactul asupra țintei RCO 124 „Conducte ale rețelei de transport și distribuție gaze nou construite sau îmbunătățite, UM= Km”, se sugerează încorporarea în estimare a ratei viitoare a inflației estimate.

VI. Anexe

Anexa 6.1. Lista membrilor Comitetului de Coordonare a Evaluării

1. Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene – Direcția Analiză și Programare
2. Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene - Direcția Generală Programe Europene Infrastructură Mare
3. Direcția Generală Organismul Intermediar pentru Transporturi, Ministerul Transporturilor și Infrastructurii
4. Direcția Generală Management și Strategie, Ministerul Transporturilor și Infrastructurii
5. Centrul de Studii Tehnice Rutiere și Informatică (CESTRIN)
6. Compania Națională de Administrare a Infrastructurii Rutiere (CNAIR - S.A.)
7. Compania Națională de Căi Ferate (CFR)
8. Institutul Național de Statistică (INS)
9. Primăria București (PMB)
10. METROREX S.A.
11. Ministerul Dezvoltării, Lucrărilor Publice și Administrației
12. Departmentul pentru Situații de Urgență
13. Ministerul Mediului, Apelor și Pădurilor
14. Ministerul Sănătății
15. Ministerul Energiei
16. Autoritatea Națională de Reglementare în domeniul Energiei (ANRE)
17. Consiliul Concurenței
18. Uniunea Națională a Consiliilor Județene din România (UNCJR)
19. Asociația Municipiilor din România
20. Asociația Aeroporturilor din România
21. Asociația Română a Inginerilor Consultanți (ARIC)
22. Asociația Consultanților în Management din România (AMCOR)
23. Societatea Română Geoexchange
24. Asociația WWF Programul Dunăre Carpați România
25. Societatea Academică Română (SAR)
26. Asociația Română a Apei
27. Camera de Comerț și Industrie a României (CCIR)
28. Institutul pentru Politici Publice (IPP)
29. ANAF – Direcția Generală a Vămilelor

Implementarea Planului de Evaluare a Programului Operațional Infrastructură Mare 2014-2020: Lot 1. Evaluarea intervențiilor POIM în domeniul mediului

Raport de evaluare ad-hoc împreună cu setul de date și metadate: Evaluarea Cadrului de Performanță a Programului Operațional Dezvoltare Durabilă

Proiect cofinanțat din Fondul European de Dezvoltare Regională prin POAT 2014-2020

Consortiul SC ACZ Consulting SRL & T33 SRL

06 octombrie 2022

Opiniile exprimate în raport sunt cele ale echipei de proiect și nu reprezintă în mod obligatoriu punctul de vedere al Ministerului Investițiilor și Proiectelor Europene sau poziția oficială a Uniunii Europene.